

Letno poročilo

kranjske kmetijske šole na Grmu

za leto 1911/12.

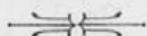
NA GRMU PRI NOVEM MESTU 1913.

Založilo ravnateljstvo kranjske kmetijske šole na Grmu.

Tisk J. Krajec nasl. v Novem mestu.

I. Šolsko poročilo.

A. Kmetijska šola na Grmu.

Šolske vesti.

Šolsko leto 1911/12 se je pričelo 4. novembra s sveto mašo v Šmihelu in s primernim nagovorom v šolski sobi.

V šolo je vstopilo 56 učencev in sicer v I. tečaj zimske šole 15 učencev, v II. tečaj zimske šole 21 učencev in v letno šolo 20 učencev. Po poklicu so bili vsi kmetskega stanu.

S pomočjo deželnih ustanov se je šolalo 38 učencev, 28 v zimski šoli in 10 v letni šoli. Štirje učenci so imeli državne podpore.

Dné 19. novembra se je zavod udeležil sv. maše zadušnice po pokojni cesarici Elizabeti.

Božične počitnice so trajale od 24. decembra do 2. januarja, velikonočne pa od 4. do 9. aprila.

Zimski tečaj se je sklenil 30. marca.

Dné 26., 27. in 28. junija je napravila šola z učenci poučni izlet.

Od 1. do 31. julija so bile na zavodu glavne počitnice za letne učence.

Dné 18. avgusta se je praznoval na zavodu cesarjev rojstni dan.

Dne 4. oktobra (na imendan cesarja) so se udeležili učitelji in učenci slovesne sv. maše v župni cerkvi v Šmihelu.

Letna šola je imela šolski sklep 31. oktobra s sv. mašo v Šmihelu, z nagovorom v šolski sobi in z razdelitvijo spričeval.

Osebne vesti.

Z dekretom z dné 8. januarja 1912 št. 10/pr sta bila opravnik Alojzij Bratina in sadjar Jožef Mrvar imenovana za definitivna poduradnika na zavodu.

Z odlokom z dné 10. junija št. 424/pr je dobil strokovni učitelj A. Planinšek v svrhu položitve izpita za učno usposobljenost enomesečni dopust od 15. junija do 15. julija.

Z dekretom z dne 6. decembra 1912 št. 1115/pr je bil strokovni učitelj A. Planinšek imenovan definitivnim strokovnim učiteljem na šoli.

Meseca avgusta je bil strokovni učitelj ing. A. Vedernjak pri orožnih vajah v Trstu.

Pouk.

I. Šolski pouk se je vršil po predpisanem učnem redu.

Ravnatelj Viljem Rohrmann je poučeval kmetijsko gospodarstvo, kmetijsko zadružništvo in kmetijsko kupčijstvo.

Strokovni učitelj Rudolf Zdolšek je poučeval vinogradništvo, kletarstvo, sadjartvo, uporabo sadja, vrtnarstvo in kmetijsko zakonodajstvo.

Strokovni učitelj Anton Planinšek je poučeval živinorejo, mlekarstvo, fiziko, geometrijo, zemljemerstvo in risanje.

Strokovni učitelj ing. agr. Albert Vedernjak je poučeval poljedelstvo, travništvo, prirodopis, kemijo in kmetijsko knjigovodstvo.

Pisarniški adjunkt Anton Lapajne je poučeval spise, računstvo, čebelarstvo in kot neobligaten predmet nemščino.

Kaplan Anton Kastelic: krščanski nauk.

C. kr. višji okrajni živinozdravnik Otmar Skale: živinozdravilstvo.

C. kr. gozdni komisar Ivan Urbas: gozdarstvo.

Kapiteljski organist Ignacij Hladnik: petje.

II. Praktični pouk se je vršil pod nadzorstvom strokovnih učiteljev.

Pri praktičnem delu so navajali učence:

opravnik Alojzij Bratina pri delu v hlevu, v krmilnici in na polju;

sadjar Jožef Mrvar pri delu v trtnih in sadnih nasadih in v vinski kleti;

viničar Anton Planinšek pri delu v vinogradih;

vrtnar Franc Valentinčič pri delu na vrtu in v botaničnem parku in

mlekar Anton Perdih pri delu v hlevu in v mlečni kleti.

Praktični pouk je trajal 5 do 7 ur na dan.

I. Zimska šola.

Leta 1911/12 so vstopili v šolo sledeči učenci:

a) Prvi tečaj:

Bobič Ivan iz Belecerkve na Dolenjskem.

Dolenšek France iz Spod. Lakenc na Dolenjskem.

Dušak France iz Cerkelj na Dolenjskem.

Grubič France iz Dobrave pri Sv. Križu na Dolenjskem.
Kosmač Jožef iz Preserij na Gorenjskem.
Kogej France iz Motnika na Gorenjskem.
Kramar Anton iz Kamnegapotoka pri Trebnjem.
Lukan Janez iz Petkovca na Notranjskem.
Primc France iz Tominja pri Trnovem na Notranjskem.
Sajovic Anton iz Starevasi pri Postojni.
Simončič Leopold iz Hotemeža na Dolenjskem.
Sinur Leopold iz Derečjega vrha pri Trebelnem.
Slapničar Janez iz Št. Vida pri Ljubljani.
Verbič Jožef iz Vrhnike.
Zupanec France iz Koprivnika v Bohinju.

b) Drugi tečaj:

Butkovič Stanislav iz Leskovca pri Krškem.
Dolinar Janez iz Smlednika na Gorenjskem.
Grašič Andrej iz Strahinja pri Kranju.
Gregorc Anton iz Podtabora na Gorenjskem.
Hrib Janez iz Hribov v Vipavi.
Hubad Feliks iz Zapog na Gorenjskem.
Keršič Jakob iz Podbrezj na Gorenjskem.
Kogovšek Janez iz Rovt na Notranjskem.
Korošec Ivan iz Koprivnika na Gorenjskem.
Magajna Franc iz Gor. Vrem na Notranjskem.
Mrcina Ivan iz Gor. Kašlja pri Ljubljani.
Novak Jožef iz Notranjih Goric pri Ljubljani.
Papež Jožef iz Broda pri Boštanju.
Perpar Anton iz Korit na Dolenjskem.
Pivk Jožef iz Petkovca na Notranjskem.
Razinger Blaž iz Dobrave pri Bledu.
Ručigaj Ivan iz Dobna pri Mengešu.
Rudolf Ivan iz Lom pri Črnemvrhu.
Sitter Valentin iz Leš na Koroškem.
Trček Franc iz Veharš na Notranjskem.
Zajec Ivan iz Kostrevnice na Dolenjskem.

II. Letna šola.

Leta 1911/12 so vstopili v šolo sledeči učenci:

Babič Janez iz Lahinje pri Dragatušu.
Dušej Jožef iz Vel. Tinj na Štajerskem.
Gruntar Albin iz Šmarij na Goriškem.
Hmeljak Viktor iz Dol. Branice.
Kete Rihard iz Slapa pri Vipavi.
Kobal Joahim iz Erzolja pri Vipavi.

Košiček Vincencij in Žužemberka.
Kotnik Benedikt iz Dobrij na Koroškem.
Longar Janez iz Šahovca na Dolenjskem.
Mrcina Viktor iz Zgorenjega Kašlja pri Ljubljani.
Omahen Krešimir iz Podgrada v Istri.
Pavlin Ladislav iz Št. Ruperta na Dolenjskem.
Pirc Alojzij iz Velikevasi na Dolenjskem.
Rojc Frančišek iz Gorenjega Zemona pri Trnovem.
Somrak Alojzij iz Kala na Dolenjskem.
Škrlj Anton iz Tomaja na Goriškem.
Trškan Anton iz Gradna pri Litiji.
Vrisk Karol iz Št. Petra na Dolenjskem.
Žerjav Anton iz Boljunca pri Trstu.
Žvokelj Ferdinand iz Dolenj pri Vipavi.

Deželne ustanove je imelo 38 učencev, državne podpore so imeli 4 učenci.

Med letom so izstopili 3 učenci iz šole, 2 zaradi bolehnosti, 1 zaradi slabega napredka. Eden učenec je bil odpuščen.

Od učencev, ki so l. 1912 dovršili šolo, so ostali vsi pri svojem poklicu. Dva sta šla v tuje kraje v prakso v svrhu nadaljne izobrazbe; eden je vstopil s pomočjo deželne podpore v c. k. višjo vinarsko in sadjarsko šolo v Klosterneuburgu. Vsi drugi so pa doma.

Viničarski tečaj.

Ta tečaj ima namen, da se mladeniči iz vinorodnih krajev praktično izuče v vsih potrebnih delih novega vinogradništva in da se usposobijo na ta način tudi za praktične trtničarje in viničarje.

Viničarski tečaj se je pričel 15. februarja in je trajal do konca oktobra.

V tečaj so bili sprejeti sledeči mladeniči:

Hrovat Anton iz Žužemberka.
Mesojedec Jože iz Boštanja pri Radni.
Ostronič Ignacij iz Vinice.
Pavlešič Jure iz Perudine pri Vinici.
Udovc Alojzij iz Malkovca pri Tržišču.
Zajc Jakob iz Desinca pri Črnomlju.

Od teh so končali tečaj štirje učenci, dva sta pa izstopila zaradi domačih razmer.

Viničarski vajenci so stanovali v Cerovcih in so opravljali vsa potrebna dela v obeh vinogradih v Trški gori in v Cerovcih. Pritegnili so se po potrebi pa tudi za dela na Grmu, posebno za cepljenje trt, za dela v trtnici in v matičnjaku.

Učence je neposredno nadziral in navajal pri praktičnih delih šolski viničar Anton Planinšek. Po enkrat na teden jih je poučeval strokovni učitelj Z dolšek.

Viničarski vajenci so imeli brezplačno oskrbo in po 10 K mesečne nagrade.

Živinorejski vajenci.

V šolskem letu 1911/12 so se začeli sprejemati v praktični pouk tudi živinorejski vajenci in sicer s tem namenom, da se mladeniči iz živinorejskih krajev praktično privadijo vsem potrebnim delom v hlevu, v svinjaku in v mlečni kleti. V ta tečaj so bili sprejeti sledeči vajenci:

Cuznar Kristijan iz Loga pri Kranjski gori.

Malner Alojzij iz Slatnika pri Ribnici.

Seljak Ivan iz Sovre pri Žireh.

Zalokar Tomaž iz Podholma pri Gorjah.

Tečaj je trajal od 1. aprila do konca oktobra.

Živinorejske vaje sta neposredno nadzirala in navajala pri praktičnih delih opravnik Alojzij Bratina in mlekar Anton Perdih.

Vajenci so imeli brezplačno oskrbo in po 10 K na mesec.

Učni tečaji za gospodarje in gospodinje.

Za odrasle kmetovalce in samostojne gospodarje, gospodinje in kmetska dekleta se prirejajo posebni tečaji, ki trajajo po dva ali več dni.

S temi tečaji, ki se prirejajo prilično in tekom poletnega časa se popolnuje tudi šolska izobrazba učencev zimske šole, ki imajo v teh tečajih ugodno priliko, izvežbati se praktično v tistih delih, katerih ni mogoče po zimi razkazovati in izvrševati.

Za kmetijske tečaje se kaže veliko zanimanje in sicer zaradi tega, ker se pri teh tečajih vse praktično razkazuje in se pri tej priliki poučujejo udeležniki tudi o uredbi in opravi šole in njenega gospodarstva.

V šolskem letu 1911/12 so se priredili na šoli sledeči kmetijski tečaji:

1. šestdnevni pletarski tečaj od 5. do 10. februarja.

2. šestdnevni tečaj za kmetijsko združništvo od 12. do 17. februarja.

3. dvodnevni sadjarski tečaj od 23. do 24. februarja.

4. dvodnevni živinorejski in mlekarski tečaj od 27. do 28. februarja.

5. tridnevni kletarski tečaj od 4. do 6. marca.

6. dvodnevni vinogradniški tečaj od 7. do 8. marca.
7. nedeljski perutninarski tečaj, dné 12. in 19. maja.
8. tridnevni zelenjadarski tečaj od 13. do 15. maja.
9. dvodnevni tečaj za pridelovanje krme od 28. do 29. maja.
10. dvodnevni čebelarski tečaj od 17. do 18. junija.
11. petdnevni tečaj za uporabo sadja od 9. do 14. septembra.

V teh tečajih so poučevali strokovni učitelji zavoda, razen teh pa še deželni združni komisar dr. L. Pogačnik, sadjarski učitelj M. Humek in pletarski učitelj Fr. Janež iz Dolskega.

Vsi tečaji so bili dobro obiskovani in so šteli skupaj nad 300 udeležencev.

Vršiti bi se imel meseca junija tudi dvodnevni gozdarski tečaj, pa se ni mogel spričo prepričle priglasitve.

Kmetijsko - nadaljevalni tečaji.

Leta 1911/12 se po odredbi veleslavnega deželnega odbora ni priredilo kmetijsko nadaljevalnega tečaja za ljudske učitelje, ker ni bilo državne podpore za to.

Pač pa se je vpeljal z novim šolskim letom 1912/13 kmetijsko-nadaljevalni tečaj za ukaželjne mladeniče iz bližnje okolice, ki so dovršili ponavljalno šolo in ki zaradi domačih razmer ne morejo obiskovati kmetijske šole. Z novim šolskim letom je tudi tem mladeničem odprta pot do šole in sicer ob zimskih nedeljah. Kmetijsko nadaljevalni tečaj ima trajati vsako leto po štiri mesece od novembra do marca, vsako nedeljo po 2 uri dopoludne.

Učni pripomočki.

Najvažnejši učni pripomoček je šolska kmetija s svojimi nasadi in gospodarskimi napravami. V tem pogledu se je šola v zadnjih letih tako popolnila, da ima vse, kar potrebuje za vspešni praktični pouk zimskih in letnih učencev. Šolsko gospodarstvo se peča z vsemi panogami, ki so važne za napredek kranjskega kmetijstva in v takem obsegu, da je vsaka stroka dosti specializirana. V tem letu je dobila šola tudi pašnik za mlado goved, tako da so na njej zastopane sedaj vse stroke praktičnega kmetijstva. Zaraditega zadostuje šola popolnoma vsem potrebam, ki jih imajo glede praktičnega pouka naši živinorejski in vinorodni kraji.

V učne svrhe ima šola tudi posebno poskuševališče, botanični vrt in trtni sortiment.

Rastlinsko poskuševališče meri 5000 m² in rabi za poskuse s pridelovanjem raznih krmskih in drugih rastlin, potem za poskuse z novimi vrstami kmetijskih rastlin in za poskuse z umetnimi gnojili.

Travniško poskuševališče meri 1000m² in rabi za poskuse z umetnimi gnojili.

Poskusi z umetnimi gnojili se delajo tudi zunaj na njivah pri posameznih rastlinah in so vspehi teh poskusov, v kolikor so praktične vrednosti, navedeni v gospodarskem poročilu.

Botanični vrt se je napravil pred gradom in sicer posebej za kmetijske rastline, za sadne rastline in za gozdne rastline.

Trtni sortiment se je nasadil s tem namenom, da se učenci praktično poučujejo o lastnostih posameznih trt in o vrednosti cepljenja na različne ameriške podlage.

Šola razpolaga dalje z različnimi zbirkami in drugimi potrebščinami, ki se rabijo pri šolskem pouku. Ti učni pripomočki so razvrščeni v dveh kabinetih in na prostornem hodniku pred učnima sobama. Po stenah učnih sob so razne slike iz kmetijstva.

V tem letu je dobila šola sledeča nova učila:

8 stenskih podob o kokošnjih plemenih, 1 model plesnji (*Mucor mucedo*), 6 stenskih tabel o rastlinskem življenju, 1 Kühnejev aparat za preiskavanje zemlje.

Za pomnožitev učnih pripomočkov se je uredila na šoli stalna razstava orodja in strojev, ki se razkazujejo učencem in tistim gospodarjem, ki se hočejo poučevati o porabnosti in vrednosti posameznih strojev. Šola ima v tej zbirki poljedelske, mlekarke in sadjarske stroje.

Knjižnica.

Šolska knjižnica šteje koncem šolskega leta 1911/12 2034 zvezkov v vrednosti 6793 K 09 h. Prirastlo je 100 zvezkov v vrednosti 419 K 09 h.

Izleti učencev.

Z učenci so se napravili v pretečenem letu sledeči izleti:

Veliki izlet na Štajersko in Gorenjsko od 26. do 28. junija. Izletniki so se odpeljali pod vodstvom ravnatelja in strokovnih učiteljev Zdolška in Vedernjaka po Krški dolini, znani po svoji močni prašičjireji, in čez žitorodno Krško polje na Videm in na Sremiško goro, kjer so si ogledali vinograde brežiške grajščine grofa Attemsa, potem vinogradniško posestvo Sabadina (prej last dr. Schmiermaula) in mimogrede vinograde oo. trapistov iz Rajhenburga. Popoldne so si ogledali uzorne naprave samostanskega gospodarstva v Rajhenburgu. Izletniki so bili povsod prav prijazno sprejeti. Na večer so se odpeljali v Št. Jur ob juž. železnici v ondotno kmetijsko šolo, kjer jih je ravnatelj Belle prav gostoljubno sprejel. Ogledali so si drugo jutro uredbo šole,

njene nasade, hleve, živino, orodje itd. Ob 10. dopoldne so se odpeljali v Ljubljano, kjer so v teku popoldneva ogledali naprave gospodinjske šole v Marijanišču in novi čebelnjak, kjer je dajal potrebna pojasnila sadjarski učitelj Humek, in pozneje drevesnico c. kr. kmetijske družbe na ljubljanskem polju, kamor je izletnike spremljal ces. svetnik ravnatelj Pirc, ki je izletnike prav gostoljubno sprejel tudi v Marijanišču. Proti večeru so se odpeljali iz Ljubljane v Kamniško okolico do Homca, kjer sta izletnike pričakovala župnik Mrkun in tajnik živinorejske zadruge Borc. V jutro tretjega dne so si ogledali izletniki v Mengešu, kjer so prenočevali, ondotno pivovarno in slamnikarsko zadruho, potem v spremstvu tajnika Borca kmetijsko strojno zadruho in zadružno mlekarno. Pot jih je vodila potem čez Moste, Komendo, Križ v Kamnik. Na tej poti so si ogledali živinorejo in hleve posestnika Starcina in Zadrगाja v Mostah, zadružno mlekarno in posestvo Mejača v Komendi in grajščinske hleve in zavod za prašičjorejo v Križu, kjer so bili izletniki prav prijazno sprejeti po baronu Apfaltrernu. Popoldne so se odpeljali izletniki iz Kamnika v Šmarco, kjer so si ogledali pod vodstvom župnika Mrkuna uredbo ondotnega kmetijskega društva, zadružno mlekarno, novi zadružni pašnik in nekatera gospodarstva. Iz Homca so se vrnili v Ljubljano in razšli proti domu.

Majnikov izlet se je napravil z letnimi učenci v Toplice v spremstvu strokovnega učitelja Vedernjaka.

Krajši izleti so se napravili v okolico, kjer so se učenci poučevali o kmetijskih razmerah novomeškega okraja.

Nadzorovanje šole.

Poročevalec šole deželni odbornik grof Anton Josip Barbo je nadzoroval šolo 30. septembra in 30. oktobra.

Obiski.

V šolskem letu 1911/12 so si ogledali šolo razni obiskovalci, med katerimi je posebej omeniti:

Državnega in deželnega poslanca prof. Evgena Jarca, državnega in deželnega poslanca župnika J. Hladnika iz Trebelnega, deželnega poslanca K. Dermastija, deželnega poslanca Franca Košaka, ravnatelja J. Hribarja, Olgo pl. Dmitrieff iz Petrograda, prijorja kartuzijanskega samostana v Pletterjah Fr. pl. Salesa in koadjutorja F. Bruno Wilda, ces. svetnika ravnatelja G. Pirca, tajnico ženskega izobraževalnega društva na Dunaju Kamilo Theimer, ravnatelja kmetijske šole v Gorici Antona Štrekelj-na, nadveterinarja Franjo Dularja, strokovnega uč-

telja Frid. Rosino v Bizencu na Moravskem, župnika A. Mrkuna v Homcu, živinorejskega nadzornika J. Rataja, asistenta visoke šole za poljedelstvo dr. Savo Ulmanský-ja, učiteljiščnike iz Ljubljane pod vodstvom c. kr. profesorja Jos. Verbiča, učence ljudske šole v Ajdovcu pod vodstvom učitelja Jankota Muhe.

Poučna potovanja učiteljstva.

Ravnatelj Rohrman si je ogledal v teku meseca avgusta in septembra deželno posestvo na Robežu, združni pašnik na Ivju pri St. Janžu in združni pašnik na Travni gori pri Sodržici, prašičjorejski postaji Črneta v Gorjah in župnika Rožnika v Dobrničah in zgradbo prašičjega pitališča v Št. Lovrencu.

Strokovni učitelj Zdolšek se je meseca oktobra udeležil sadne razstave na Vačah.

Strokovni učitelj Planinšek si je ogledal meseca oktobra perutninarsko razstavo v Gradcu in deželno kmetijsko šolo v Grotenhofu pri Gradcu.

Pisarniški adjunkt Lapajne je meseca oktobra obiskal čebelarstvo razstavo v Celju.

Pisarniško delo.

Pisarniške posle vodi pisarniški adjunkt Lapajne pod nadzorstvom ravnatelja.

Kot strojepiska je poslovala Marija Niefergall iz Kandije.

Opravitni zapisnik izkazuje v tem letu 3839 številčk proti 3545 l. 1911, 3021 l. 1910, 2404 l. 1909 in 1785 l. 1908.

Blagajnična knjiga šteje 1869 številčk proti 1843 l. 1911 in 1740 l. 1910.

Šolsko gospodinjstvo.

Šolsko gospodinjstvo je oskrbovala šolska kuharica Jožefa Vrisk, udova pokojnega opravnika. Pri tem delu ji je pomagala ena dekla. V zimskem tečaju se najame še ena dekla zaradi večje peke.

Šolsko perilo oskrbuje posebna perica.

Hišna opravila.

Vsa hišna dela v šolskih prostorih je opravljal hišnik Jožef Bartelj.

Šolske stavbe.

Zaradi naraslega števila učencev se je moralo zopet en del prejšnjega učiteljskega stanovanja porabiti za spalnice učencev. Šola ima sedaj vsega skupaj šest spalnic, tri večje in tri manjše.

Zaradi pomanjkanja stanovanjskih prostorov v gradu šta se morala dva strokovna učitelja nastaniti zunaj šole, eden v Žabjivasi, drugi pri Božjem grobu. Ker je v interesu zavoda, da stanujejo učne moči v zavodu samem ali pa saj v njega neposredni bližini, je želeli, da se v zavodu prirede novi prostori, tudi že z ozirom na to, da sedanje spalnice s stranskimi prostori ne ustrezajo povsem potrebam takega zavoda. Morda bi se tem potrebam najbolje ustreglo, ako bi se prednja stran gradu vzdignila za eno nadstropje, ali pa, ako bi se zgradilo pred gradom posebno šolsko poslopje s potrebnimi učilnicami.

Šolski inventar.

Zaradi naraslega števila učencev in vajencev je bilo treba zopet nove oprave v šolskih prostorih. Nabavilo se je tri nove postelje z vso potrebno opravo, dve umivalni mizi, eno navadno mizo, potrebno jedilno orodje, eno šolsko tablo. V pisarni se je nabavilo eno pisalno mizo in eno polico za časopise.

Uredba šole.

Kranjska kmetijska šola na Grmu ima namen, da se mladeniči, ki so dovršili ljudsko šolo, v najkrajši dobi in z najmanjšimi stroški primerno izobrazijo za kmečki poklic in da se s prirejanjem praktičnih tečajev vpliva na povzdigo kmetijstva v deželi. V ta namen ima šola na razpolago obsežno gospodarstvo, ki se peča z vsemi panogami kranjskega kmetijstva.

Šola obstoji iz dveh oddelkov, namreč iz zimske šole in letne šole.

Zimska šola.

Zimska šola ima namen, podati v najkrajšem času tisto strokovno izobrazbo, ki je dandanes kmetovalcem neobhodno potrebna.

S to šolo naj se učenci usposobijo za uspešno kmetovanje po živinorejskih in poljedelskih krajih Kranjske dežele.

Pouk v zimski šoli obsega dva zimska tečaja po pet mesecev, skupaj deset mesecev, ki se pričneta vsako leto z mesecem novembrom in trajata do konca marca.

Letna šola.

Letna šola ima namen, poučevati učence pred vsem v vinogradništvu, kletarstvu, sadjarstvu in uporabi sadja, in traja zaradi potrebnega praktičnega pouka celo leto.

S to šolo naj se učenci usposobijo za gospodarstvo po vinorodnih krajih Kranjske dežele. Zimski tečaj v tej šoli traja od novembra do konca marca, skupaj pet mesecev, poletni tečaj od aprila do konca oktobra z enomesečnimi počitnicami meseca julija, skupaj torej šest mesecev, tako da traja cel letni tečaj enajst mesecev.

Učenci letne šole, ki se želijo bolj temeljito izobraziti v živinoreji, mlekarstvu, travništvu in drugih pomožnih vedah, lahko vstopijo po končani letni šoli v drugi tečaj zimske šole, tako da dovrše popolni kmetijski pouk v zavodu v poldrugem letu.

Prvi zimski tečaj v obeh šolah rabi pred vsem za pouk v splošno izobraževalnih in utemeljevalnih predmetih.

Drugi letni, oziroma zimski tečaj obeh šol pa rabi pred vsem kmetijsko-strokovnemu pouku.

Sprejem v šolo.

Prosilci za obisk zimske in letne šole morajo biti najmanj 16 let stari; le ako so telesno močno razviti, se sprejemajo tudi v starosti 15 let. Kdor je dovršil 25. leto, se ne sprejme več v šolo.

Učenci se sprejemajo s pričetkom zimskega tečaja. Prošnja za sprejem, ki jo je predložiti ravnateljstvu šole do 15. septembra, je kolka prosta.

Prošnji je priložiti :

1. rojstni list,
2. zadnje šolsko izpričevalo,
3. zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti,
4. izjavo staršev, oziroma varuha, s katero se zavezujejo plačevati stroške šolanja,
5. izpričevalo o lepem vedenju.

Prosilci, ki se morejo izkazati s tistim znanjem, ki ga daje prvi tečaj zimske, oziroma letne šole, se lahko sprejmejo v drugi tečaj zimske, oziroma letne šole.

Prosilci, ki niso kmečkih staršev ali ki se niso prej pečali s kmetijstvom, se morajo izkazati z najmanj šestmesečno prakso, ki se lahko tudi dovoli na šolskem posestvu.

Prosta mesta za učence.

Za sinove kranjskih posestnikov je ustanovljenih 50 prostih mest na zavodu.

Prošnje za prosta mesta, ki jih razpisuje deželni odbor, je vpsolati obenem s prošnjo za sprejem v šolo do 15. septembra.

Plačujoči učenci.

Plačujoči učenci zimske šole plačujejo za hrano in stanovanje za vsak tečaj 150 K, plačujoči učenci letne šole pa 300 K za celo leto. Za pranje životnega in postelnega perila plačujejo po 2 K na mesec. Šolnina znaša po 40 K na leto in se plačuje v dveh poluletnih obrokih po 20 K. V ozira vrednih slučajih se lahko šolnine oproste. Plačujoči učenci, ki dovrše s posebnim dovoljenjem deželnega odbora zimsko ali letno šolo v enem samem tečaju, in učenci iz drugih kronovin plačujejo šolnine 80 K.

Šolsko leto, učni jezik in pouk.

Šolsko leto prične vsako leto 3. novembra in se konča v zimski šoli z 31. marcem, v letni šoli pa z 31. oktobrom.

Letna šola ima zimski in letni tečaj. Zimski tečaj traja od novembra do koncem marca, letni pa od aprila do koncem oktobra.

O Božiču imajo učenci 10 dnij počitnic, o Veliki noči imajo učenci letnega tečaja 6 dnij in o poletju od 1. do 31. julija počitnice.

Ob koncu zimskega tečaja dobijo učenci izpise o klasifikaciji.

Učni jezik je slovenski. Natančnejša razdelitev učnih ur je razvidna iz učnega reda.

Pouk v posameznih predmetih ima biti kolikor mogoče nazoren in lahko umljiv. Med podukom je staviti na učence primerna vprašanja, da se jih vzdržuje pri večji pazljivosti, in se ima učna tvarina tudi redno ponavljati. Da je poduk bolj nazoren, se podpira z razkazovanjem.

Pouk je praktično-teoretičen. Za pouk v šoli je določenih 24 do 39 ur na teden ali na dan 4 do 5 ur. Pri pouku v šoli se gleda na to, da učenci predavano učno tvarino prav umevajo in da si jo prisvoje, kolikor mogoče v šoli. Učno osobje se ima o tem prepričati s ponavljanjem in izpraševanjem.

Praktični pouk se prične redno po šolskem pouku. V izrednih slučajih se šolski pouk lahko skrajša v korist praktičnemu pouku.

Za teoretični pouk so nastavljeni redni in pomožni učitelji.

Praktični pouk se vrši po navodilih strokovnih učiteljev, nadzorujejo ga pa gospodarski uslužbenci, oziroma praktikanti.

Učni načrt za zimsko šolo.

Učni red za zimsko šolo obsega sledeče predmete:

a) Splošno izobraževalni predmeti:	Ure na teden		Skupaj v obeh tečajih
	I. tečaj	II. tečaj	
Verouk	1	1	48
Spisje	4	—	96
Računstvo	4	1	120
Geometrija, zemljemerstvo in risanje	3	1	96
b) Utemeljevalni predmeti:			
Fizika	2	—	48
Kemija	3	1	96
Prirodopis	3	1	96
c) Strokovni predmeti:			
Živinoreja	2	4	144
Mlekarstvo	—	3	72
Poljedelstvo	2	3	120
Travnništvo in planšarstvo	—	3	72
Sadjarstvo	3	2	120
Vrtnarstvo	—	2	48
Gozdarstvo	—	2	48
Kmetijsko gospodarstvo	1	2	72
Živinozdravilstvo	—	2	48
d) Pomožni predmeti:			
Kmetijsko knjigovodstvo	—	2	48
Kmetijsko zadrugništvo	—	1	24
Kmetijsko kupčijstvo	—	1	24
Kmetijsko zakonodajstvo	—	1	24
	28	33	—
e) Neobligatni predmeti:			
Nemščina	2	2	96
Petje	1	1	48
	31	36	—

Učni načrt za letno šolo.

Učni red za letno šolo obsega sledeče predmete:

	Ure na teden		Skupaj v obeh tečajih
	I. tečaj	II. tečaj	
a) Splošno izobraževalni predmeti:			
Verouk	1	1	48
Spisje	4	—	96
Računstvo	4	1	120
Geometrija, zemljemerstvo in risanje	3	1	96
b) Utemeljevalni predmeti:			
Fizika	2	—	48
Kemija	3	1	96
Prirodopis	3	1	96
c) Strokovni predmeti:			
Vinarstvo	2	4	144
Kletarstvo	2	2	96
Sadjarstvo	3	2	120
Uporaba sadja	1	1	48
Vrtnarstvo	—	2	48
Živinoreja	2	1	72
Poljedelstvo	2	1	72
Kmetijsko gospodarstvo	1	1	48
Čebeloreja	—	1	24
d) Pomožni predmeti:			
Kmetijsko knjigovodstvo	—	2	48
	32	22	—
e) Neobligatni predmeti:			
Nemščina	2	1	96
Petje	1	1	48
	35	25	—

Učna tvarina.

1. Verouk.

Verouk s posebnim ozirom na nauke o pravdnosti in o dolžnostih. Spolnjevanje dolžnosti proti Bogu, vladarju, državi, rodbini, proti bližnjemu in samemu sebi.

2. Spisje.

Vaje v pravilnem čitanju z izpraševanjem vsebine. Pravo-
pisna pravila. Vaje v sestavljanju spisov važnih za kmetovalca.
Računi, pisma in javne listine. Navodila, kako je oddajati pisma,
denar in blago na pošti in železnici z uporabo dotičnih tiskovin.

3. Računstvo.

Vaje v štirih temeljnih računih s celimi številkami, z desetinskimi in navadnimi ulomki. Naloge iz kmetijskega življenja. Številjenje na pamet. Metrična mera in teža. Razmerni, odstotni in obrestni računi.

4. Geometrija, zemljemerstvo in risanje.

Nauk o črtah, kotih, trikotnikih, četverokotnikih, mnogokotnikih in o krogu. Izračunanje obsega in ploščevine. Nauk o telesih. Izračunanje površine in telesnine.

Vaje v geometrijskem risanju ravnočrtnih podob s pomočjo risalnega orodja.

Zaznamovanje in merjenje črt in zemljišč. Razčrtovanje zemljišč. Niveliranje. Vaje v risanju zemljišč, orodja in stavbnih načrtov.

5. Fizika.

Splošne lastnosti teles. Specifična in nasebna teža. Nauk o toploti. Mehanika. Jednostavni in sestavljeni stroji. Najvažnejše o magnetizmu in o elektriki. Vremenoslovje in napoved vremena.

6. Kemija.

Popis tistih prvin in neorganskih in organskih spojin, ki so važne za umevanje strokovnega pouka. Sestava zemlje, gnoja, rastlin in živalij. Sestava mleka in mlečnih izdelkov, grozdja, mošta, vina in sadnih izdelkov. Praktične vaje v določevanju sladkorja in kisline v moštu, alkohola v vinu, tolišč v mleku, maslu in siru.

7. Prirodopis.

Najvažnejše rudnine in hribine, ki sestavljajo zemljo.

Vnanji in notranji deli rastline. Rastlinsko življenje. Najvažnejše rastlinske družine s popisom kmetijstvu koristnih in škodljivih rastlin in plevela. Rastlinske bolezni.

Razdelitev in popis živali s posebnim ozirom na živali, ki so kmetijstvu koristne in škodljive.

8. Poljedelstvo.

Lastnosti zemlje. Razne vrste zemlje. Praktično presojanje zemlje.

Nauk o gnojenju. Rastlinska hranitba in redilne snovi. Naprava in poraba domačih gnojil. Najvažnejša umetna gnojila. Gnojilni poskusi. Izračunanje gnojilnih uspehov.

Obdelovanje zemlje in poljedelsko orodje. Setev in oskrbovanje rastlin. Najvažnejše bolezni in škodljivci. Spravljanje pridelkov.

Najvažnejše kmetijske rastline s posebnim ozirom na pridelovanje in na rastline, ki se pridelujejo na šolskih njivah.

9. Travníštvo in planšarstvo.

Obdelovanje travnikov. Sestava ruše. Gnojenje in oskrbovanje travnikov. Osuševanje in namakanje travnikov. Naprava novih travnikov. Zboljšanje starih travnikov.

Obdelovanje pašnikov s posebnim ozirom na planinske pašnike. Zboljšanje planšarstva. (Pouk v planšarstvu se popolnuje s potovalnim tečajem na gorenjskih planinah).

10. Vinogradništvo.

Popis trte. Razmnožitev trte. Vzgoja v trtnici. Najvažnejše ameriške trte in njih križanke. Vzgoja trt v vinogradu. Naprava novih vinogradov. Obdelovanje novih nasadov v prvih letih. Poznejše obdelovanje in gnojenje vinogradov. Trtni škodljivci in trtne bolezni. Opis raznih trtnih vrst s posebnim ozirom na vrste, ki se priporočajo v deželi. Pridelovanje namiznega grozdja.

11. Kletarstvo.

Trgatev in naprava mošta. Pravilna naprava belih in rudečih vin in črnine. Ravnanje z mladim vinom. Kipelna in vinska klet. Vinska posoda. Pretakanje, zalivanje in mešanje vina. Čiščenje in filtriranje vina. Napake in bolezni vina. Boteljska vina, sladka in desertna vina. Poraba tropin in drožij. Presojanje vin.

12. Sadjarstvo.

Popis sadnih rastlin. Najvažnejša sadna plemena in njih pomnoževanje. Popis najvažnejših sadnih vrst s posebnim ozirom na domače vrste. Drevesnica. Cepljenje.

Naprava sadnih vrtov. Saditev, nadaljno vzgojevanje in oskrbovanje sadnega drevja. Gnojenje. Ravnanje z opešanim drevjem. Vzgoja umetnih oblik. Škodljivci in bolezni sadnega drevja.

13. Uporaba sadja.

Obiranje. Shranitev in razpošiljanje sadja. Sušenje. Naprava sadnih konserv, sadnega vina, sadnega oceta in sadnega žganja.

14. Vrtnarstvo.

Naprava vrta. Vrtnarsko orodje. Obdelovanje in gnojenje vrta. Setev. Gorke lehe. Oskrbovanje. Škodljivci in bolezni zelenjadnih rastlin. Spravljanje in shranitev zelenjave čez zimo. Najvažnejše zelenjadne rastline s posebnim ozirom na vrste, ki se pridelujejo na šolskem vrtu. Naprava zelenjadnih konserv.

15. Živinoreja.

Temeljna načela reje z ozirom na praktične potrebe. Krmljenje živine. Nakup močnih krmil. Preračuni o porabi krme. Oskrbovanje živine. Naprava hlevov.

Reja goveje živine s posebnim ozirom na mlekarstvo. Popis govejih plemen, ki so razširjena v deželi. Odbiranje plemene živine. Krmljenje, oskrbovanje in raba goveje živine. Praktične vaje v presojanju živine, v merjenju in tehtanju živine. Kontrolna molža in kontrolno krmljenje. Prašičjareja. Konjereja. Perutninarstvo.

16. Mlekarstvo.

Nastajanje in dobivanje mleka. Množina in kakovost mleka. Lastnosti in sestava mleka. Napake mleka. Preiskovanje mleka. Prodaja svežega mleka. Posnemanje in izdelovanje masla. Napake masla in presojanje masla. Izdelovanje sira. Ravnanje z mehkim in trdim sirom v kipelni in sirni kleti. Napake sira.

17. Živinozdravilstvo.

Vnanji in notranji deli živalskega telesa. Določevanje starosti. Pomoč pri porodih. Najbolj nevarne bolezni domače živine. Postavne napake. Živinska kupčija.

18. Čebelarstvo.

Narava čebele. Oskrbovanje čebel. Sovražniki in bolezni čebel. Čebelarjenje v navadnih panjih in panjih s premakljivimi satniki. Uporaba medu in voska.

19. Gozdarstvo.

Najvažnejše vrste gozdnega drevja. Pomlajevanje gozda. Oskrbovanje gozdov. Uporaba gozdnih pridelkov. Gozdno varstvo.

20. Kmetijsko gospodarstvo.

Gospodarsko premoženje. Uredba gospodarstva. Kmetijske cenitve in gospodarski preračuni.

21. Kmetijsko knjigovodstvo.

Važnost knjigovodstva. Razdelitev knjigovodstva. Popis premoženja. Tekoči računi z denarjem in s pridelki. Računski sklep. Proračuni. Praktična uporaba knjigovodstva. Upeljavanje v knjigovodstvo šolskega gospodarstva. Knjigovodstvo gospodarskih zadrug.

22. Kmetijsko združništvo.

Namen in važnost združništva. Različne vrste denarnih in kmetijskih zadrug, njih uredba in poslovanje.

23. Kmetijsko kupčijstvo.

Nakupovanje gospodarskih potrebščin (strojev, semen, gnojil, krmil itd.) Trgovski predpisi, običaji in odnošaji. Način dobave in nakupa. Način plačevanja in izravnava. Prodajanje kmetijskih pridelkov. Priprava blaga za prodajo. Način prodaje in oddaje. Prevažanje blaga in colnina.

24. Kmetijsko zakonodajstvo.

Najvažnejše o ustavi in upravi Avstro-Ogrske države. Najvažnejši zakoni in naredbe s posebnim ozirom na zemljiško knjigo, občinski red, poselski red i. t. d.

Neobligatni predmeti.

Nemščina.

Vaje v čitanju, pisanju in govorjenju.

Petje.

Vaje v četveroglasnem petju.

Kmetijski razgovori.

Vaje učencev v prostem govoru pod nadzorstvom strokovnih učiteljev v prostih večernih urah.

Praktični pouk.

Na praktično šolanje učencev se polaga glavno važnost, zato se šolski pouk naslanja na praktična dela v gospodarstvu.

Praktični pouk obsega praktično razkazovanje, praktične vaje in praktična dela v šolskem gospodarstvu.

S praktičnim razkazovanjem se podpira šolski pouk v utemeljevalnih in strokovnih predmetih, s praktičnimi vajami in s praktičnim delom se imajo učenci izvežbati v vseh tistih delih, za katera je treba vaje in spretnosti.

Praktična dela, ki jih opravljajo učenci pri posameznih panogah, so pred vsem sledeča:

1. **V poljedelstvu.** Vaje v rabi poljedelskega orodja. Ravnanje s hlevskim gnojem, gnojnico in kompostom. Gnojenje z umetnimi gnojili in prirejanje gnojilnih poskusov. Odbiranje in pripravlanje semena. Setev in oskrbovanje rastlin. Mlatev in čiščenje žita. Shranitev pridelkov in ravnanje z njimi.

2. **V travništvu.** Gnojenje travnikov. Vlačenje travnikov. Košnja in spravlanje sena s stroji. Naprava novih travnikov s setvijo in zboljšanje opešanih travnikov.

3. **V vinogradništvu.** a) V trtnici: Cepljenje trt. Siljenje cepljenih trt v silnici. Vlaganje cepljenk in ključev v trtnico. Škropljenje in okopavanje trtnice. Izkopavanje, sortiranje in zavijanje trt za razpošiljatev. Oskrbovanje matičnjaka. b) V vinogradu: Razčrtavanje in saditev vinograda. Obrezovanje trte. Špičenje in kolitev. Vez v vinogradu. Okopavanje in gnojenje vinograda. Podbiranje in skrajševanje mladja. Žveplanje in škropljenje. Zatiranje škodljivcev. Trgatev. Sortiranje in razpošiljanje namiznega grozdja.

4. **V kletarstvu.** Ravnanje z moštom za napravo belega in rudečega vina. Pretakanje, čiščenje in filtriranje vina. Čiščenje posode. Ravnanje s kletarskimi stroji. Naprava buteljskih vin. Kuhanje žganja.

5. **V sadjarstvu.** Setev peškov. Pikiranje divjakov. Saditev divjakov v drevesnico. Oskrbovanje drevesnice. Cepljenje. Pinciranje. Vzgojevanje krone. Izkopavanje drevja v drevesnici in razpošiljanje. Vzgojevanje pritličnega drevja. Saditev drevja na stalno mesto. Oskrbovanje dreves (snaženje, izredčevanje krone, mazanje debel). Pokončevanje škodljivcev.

6. **Pri uporabi sadja.** Obiranje sadja. Sortiranje in razpošiljanje sadja. Sušenje sadja. Naprava sadne mozge, marmelad in drugih konserv. Naprava sadjevca in žganja.

7. **Pri vrtnarstvu.** Naprava vrtnih leh. Naprava in oskrbovanje gorkih leh. Setev in saditev različne zelenjave. Oskrbovanje in spravljanje zelenjadnih rastlin. Izdelovanje zelenjadnih konserv (sušenje, kisanje, steriliziranje, vlaganje v ocet in slano vodo itd.)

8. **V živinoreji.** Presojanje, merjenje in tehtanje živine. Priprava krme in pokladanje. Napajanje živine. Paša živine. Snaženje živine. Molža. Vprezanje delavne živine. Odmerjenje prašičje klaje.

9. **V mlekarstvu.** Ravnanje z mlekom. Posnemanje s stroji. Izdelovanje presnega masla. Razpošiljanje masla. Izdelovanje mehkega in trdega sira. Ravnanje s sirom.

10. **V čebelarstvu.** Oskrbovanje čebel v raznih panjih. Spravljanje rojev. Pitanje čebel. Prezimovanje čebel. Dobava medu in voska.

11. **V splošnem gospodarstvu.** Spravljanje orodja in vozov in vzdrževanje reda in snage v gospodarskih prostorih. Popravljanje ročnega orodja. Pletenje košev. Naprava sadnih zaboječkov. Vaje v kolarskih in sodarskih delih. Praktični pouk v najbolj potrebnih kovaških in sedlarskih delih. Vaje v nadziranju delavcev.

Gospodarski praktikanti in vajenci.

V šolo se sprejemajo tudi gospodarski praktikanti, in sicer s tem namenom, da se izvežbajo kolikor mogoče temeljito za praktični poklic.

Za praktikante se sprejemajo učenci, ki so dovršili zimsko, oziroma letno šolo s prav dobrim uspehom, in ki se želijo izpopolniti v praktičnem oskrbovanju gospodarstva.

Praktikanti imajo brezplačno stanovanje in hrano, imajo pri nadzorstvu učencev sodelovati in dobodo primerne nagrade.

Šola sprejema v praktični pouk tudi živinorejske, viničarske in vrtnarske vajence.

Kmetijski tečaji.

Na šoli se prirejajo daljši in krajši tečaji s tem namenom, da se spopolnuje praktična sposobnost učencev, ki obiskujejo zimsko šolo, in da se daje prilika gospodarjem, mladeničem in kmečkim dekletom, poučevati se o napredku posameznih kmetijskih panog.

Razen tega prireja šola potovalne tečaje in popotni pouk.

Šola prireja med letom sledeče tečaje:

1. Tečaj za kmetijsko združništvo; traja 6 dni v mesecu januarju.

2. Živinorejski in mlekarski tečaj za gospodarje in gospodinje; traja 2 dni meseca februarja.

3. Vinarski tečaj s poukom o spomladnih delih, o obrezovanju in cepljenju trt; traja 2 dni meseca februarja oziroma marca.

4. Kletarski tečaj za vinogradnike in gostilničarje; traja 3 dni meseca marca.

5. Sadjarski tečaj s poukom o obrezovanju in saditvi drevja, traja 2 dni meseca marca.

6. Perutninarski tečaj za gospodinje in kmečka dekleta; traja 2 nedelji meseca maja.

7. Tečaj za pridelovanje zelenjave za gospodinje in dekleta; traja 3 dni meseca maja.

8. Tečaj za pridelovanje krme; traja 2 dni meseca maja.

9. Čebelarski tečaj; traja 2 dni meseca junija.

10. Gozdarski tečaj; traja 2 dni meseca junija.

11. Vinogradniški tečaj s poukom v poletnih delih, v zelenem cepljenju in o trtnih škodljivcih; traja 2 dni meseca junija.

12. Kmetijski tečaj za ljudske učitelje; traja 12 dnij.

13. Tečaj za uporabo sadja; traja 6 dni meseca septembra.

14. Tečaj za pletenje košev; traja za učence 6 dni meseca decembra.

Razen tega se prirejajo tudi potovalni tečaji in sicer:

1. Potovalni tečaj za planšarstvo; ta tečaj se prireja za učence iz planinskih krajev in traja 3 dni meseca avgusta.

2. Potovalni tečaj za kletarstvo v Vipavi; traja 2 dni meseca februarja.

3. Potovalni tečaj za kletarstvo v Belokrajini; traja 2 dni meseca februarja.

Učni pripomočki.

Pri praktičnem pouku rabi kot najvažnejši učni pripomoček šolska kmetija s sledečimi zemljišči in gospodarskimi napravami:

1. Njive obdelane z najvažnejšimi kmetijskimi pridelki in krmskimi rastlinami in z gnojilnimi poskusi.

2. Naravni in zasejani travniki s poskuševališčem za umetna gnojila.

3. Pašnik za mlado goved.

4. Rastlinsko poskuševališče za pridelovanje krme, za preskušanje novih rastlinskih vrst in umetnih gnojil.

5. Vinograda v Trški gori in Cerovcih z najvažnejšimi vrstami trt in z gnojilnimi poskusi.

6. Trtnica z matičnjakom in silnico za stratificiranje trt.

7. Sortiment najvažnejših trtnih vrst in ameriških podlag.

8. Kipelna in vinska klet z navadnimi in boteljskimi vini, potrebnimi kletarskimi stroji in s kotlom za kuho žganja.

9. Drevesnica in sejalnica za vzgojevanje visokega in priličnega drevja.

10. Nasadi špalirnega drevja.

11. Sadni vrtovi.

12. Sadna klet.

13. Sadna kuhinja.

14. Sadna sušilnica.

15. Zelenjadni vrt s cvetličnjakom, silnico in gorkimi lehami.

16. Botanični vrt za kmetijske, sadne in gozdne rastline.

17. Gozda v Podljubnem in na Vrhovskem.

18. Nasadi vrbja.

19. Goveji hlev z murbodenskim in montavonskim plemenom.

20. Krmilnica z raznimi stroji.

21. Mlečna klet s stroji za posnemanje mleka in izdelovanje masla.

22. Dve sirni kleti za izdelovanje mehkega in trdega sira.

23. Svinjaki s požlahtnjenimi prašiči.

24. Konjski hlev.

25. Kurniki z laškimi in sulmtalskimi kokoši.

26. Čebelnjak.

27. Skedenj in kolarnica s potrebnimi stroji za kmetijstvo.

V šolskih prostorih in kabinetih razpolaga šola z različnimi zbirkami (rastlinski in živalski modeli, zbirke semenj, gnojil, krmil, zbirke kemikalij, fizikalnih aparatov in aparatov za preiskovanje kmetijskih pridelkov.)

Šola ima tudi obsežno knjižnico z deli in spisi kmetijske, naravoslovne in splošno izobraževalne vsebine.

Poučni izleti.

Za popolnitev šolskega pouka se delajo z učenci izleti v bližnjo okolico in na oddaljena gospodarstva. Izleti se napravljajo v spremstvu dotičnih strokovnih učiteljev in po načrtu, ki se sestavi pri učiteljski konferenci. O izletih imajo učenci spisati poročila.

Spričevala.

Učenci zimske šole dobijo po dovršenem drugem tečaju, učenci letne šole pa po dovršenem letnem tečaju, ozir. če so obiskovali tudi drugi zimski tečaj — koncem tega tečaja, odhodna spričevala, v katerem so zaznamovani redi za vedenje, za pridnost v šoli in pri praktičnem delu, za praktično sposobnost in za napredek v posameznih učnih predmetih.

Koncem leta se vršijo glavni izpiti, pri katerih se izprašujejo učenci iz cele učne tvarine in pri katerih se polaga posebna vrednost na praktično usposobljenost učencev.

Ako izstopi učenec pred koncem šolskega leta, izgubi pravico do odhodnega spričevala in dobi potrdilo le o tem, koliko časa je bil v zavodu.

Na zavodu veljajo naslednji redi:

A. za vedenje: popolnoma primerno, primerno, manj primerno.

B. za pridnost: prav priden, priden, manj priden.

C. za praktično sposobnost: prav sposoben, sposoben, manj sposoben.

D. za napredek v učnih predmetih: prav dobro, dobro, zadostno, nezadostno.

Hišni in šolski red.

Natančnejša določila o pouku in praktičnem delu, o dnevnem redu in o dolžnostih učencev se nahajajo v hišnem in šolskem redu.

B. Gospodinjska šola v Šmihelu.

V zvezi s tukajšno šolo stoji gospodinjska šola v zavodu ubogih šolskih sester „de Notre Dame“ v Šmihelu, ki se vodi sporazumno z ravnateljstvom šole na Grmu in na kateri delujejo tudi strokovne moči iz Grma.

Šoli načeljuje poseben kuratorij, ki je bil l. 1911/12 sestavljen iz predsednika monsignora A. Peterlina, župnika v Šmihelu, župana J. Zurca in ravnatelja V. Rohrmanna.

Šolske vesti.

Šolsko leto 1911/12 se je pričelo dne 4. oktobra (na imendan cesarja) s sveto mašo v Šmihelu in z nagovorom v šolski sobi.

V šolo je vstopilo 18 gojenk in sicer 6 notranjih in 12 vnanjih. Notranje gojenke so imele deželno podporo po 15 K na mesec, vnanje gojenke so dobivale brezplačno predjužnik in kosilo.

Šolsko leto se je končalo 29. julija s sv. mašo in z nagovorom v šoli. Pri tej priliki se je priredila 27. in 28. julija tudi razstava ročnih del, različnega peciva, sadnih izdelkov itd.

Učne moči.

V gospodinjski šoli so poučevali:

1. Voditeljica S. Marija Joh. Oblak: nauk o vedenju.
2. Monsignor Anton Peterlin: verouk.
3. Ravnatelj Viljem Rohrman: živinoreja in mlekarstvo, prašičjareja in perutninarstvo.
4. Strokovni učitelj Rudolf Zdolšek: vrtnarstvo, uporaba sadja.
5. S. Angela Magaj: gospodinjstvo, vzgojeslovje, prirodopis, spisje in zdravstvo.
6. S. Mihaela Gorjup: Računstvo, knjigovodstvo.

Praktični pouk so imele:

1. S. Filomena Turk: šivanje, krojno risanje.
2. S. Notburga Pečjak: kuhanje.
3. S. Tekla Bizjak: pranje in likanje.
4. Vrtnar Franc Valentinčič na Grmu: vrtnarstvo.

Solski pouk je trajal po 3 ure na dan, praktični pouk po 5 do 6 ur na dan.

Pri delih v kuhinji, pri šivanju, pri perilu in pospravljanju so se gojenke tedensko menjavale.

V poletnem tečaju so hodile gojenke na Grm, kjer so se vadile v raznih delih: v mlečni kleti, v svinjaku, v kurnici, v hlevu in na vrtu.

Zaznamek gojenk.

Leta 1911/12 so vstopile v šolo sledeče gojenke:

Drenik Uršula iz Gor. Straže pri Novem mestu.

Gebauer Ana iz Šmihela.

Grašič Franciška iz Gotne vasi.

Hočevar Alojzija iz Regerške vasi.

Jurca Franciška iz Gorenj pri Postojni.

Kebel Amalija iz Gor. Karteljevega.

Klevišar Alojzija iz Sela pri Šmihelu.

Kobal Marija iz Vrhpolja pri Vipavi.

Kos Neža iz Ločne.

Kramarič Marija iz Radovice pri Metliki.

Magajna Marija iz Gorenj pri Postojni.

Miklavčič Katarina iz Suše pri Trati.

Novak Franciška iz Št. Jošta pri Stopičah.

Petan Neža iz Vrha pri Šmihelu.

Poženel Marija iz Lom pri Črnem vrhu.

Schweiger Marija iz Tržiča.

Znanc Alojzija iz Šmihela.

Žura Marija iz Šmihela.

Med letom so izstopile tri gojenke iz zavoda, dve zaradi domačih razmer, ena zaradi bolehnosti. Šolo je dovršilo petnajst gojenk deloma z dobrim, deloma s prav dobrim vspehom.

Uredba gospodinjske šole v Šmihelu.

Namen šole.

Gospodinjski tečaj v Šmihelu ima namen, da se kmetiska dekleta, ki so dovršila ljudsko šolo, izučé v hišnem in kmetijskem gospodinjstvu.

Uredba šole.

Gospodinjska šola je enoletna in traja od 1. oktobra do konca julija. Zimski čas je določen za pouk v hišnem gospodinjstvu, v kuhanju, šivanju, pranju, likanju in gospodinjskem

knjigovodstvu, letni čas pa za poduk v hišnem in kmetijskem gospodinjstvu, v vrtnarstvu, v živinoreji in mlekarstvu, prašičjireji in perutninarstvu. V poletnem tečaju vodi kandidatinja učenke na Ğrm, kjer se teoretično in praktiĉno pouĉujejo v vseh strokah kmetijskega gospodinjstva.

Po sklepni izkušnji dobe uĉenke izpriĉevala in pri posebno zadovoljilnem uspehu tudi darila.

Sprejem v šolo.

V šolo se sprejemajo dekleta, ki so dovršila 16. leto starosti. Uĉenke so notranje, ki stanujejo v zavodu šolskih sester in vnanje, ki stanujejo v okolici. V zavod (internat) se sprejme do 12 uĉenk, ki plaĉujejo za vso oskrbo in pouk po 30 K na mesec. Vnanjih uĉenk se sprejme najveĉ 20.

Prošnje za sprejem se vlagajo pri vodstvu gospodinjske šole v Šmihelu do dneva, ki ga doloĉi deželni odbor. Prošnji za sprejem je priloŹiti zadnje šolsko izpriĉevalo.

Deželne ustanove.

Za hĉere kranjskih posestnikov, ki obiskujejo gospodinjsko šolo in stanujejo v zavodu, je doloĉil deželni odbor šest ustanov po 15 K na mesec.

Pouk.

Pouk je praktiĉno-teoretiĉen. Za pouk v šoli je doloĉenih 16 do 20 ur na teden. Šolski pouk traja redno od 7. do 9. ure dopoldne in od 2. do 3. oziroma 4. ure popoldne.

Praktiĉni pouk se vrši deloma pred šolskim poukom, redno pa po šolskem pouku in je v ta namen doloĉenih po 5 do 6 ur na dan.

Uĉni naĉrt.

1. Verouk: Spolnjevanje dolŹnosti proti Bogu, proti bliŹnjemu in samemu sebi (1 ura na teden).
2. Spisje: Ćitanje, ponavljanje in razlaganje vsebine. Sestava pisem. Oddaja pisem, denarja in blaga na pošti in Źeleznici. (2 uri na teden).
3. Raĉunstvo: Vaje v temeljnih raĉunih s celimi številkami, desetinskimi in navadnimi ulomki. (2 uri na teden).
4. Gospodinjsko knjigovodstvo: Gospodinjski raĉuni. Mlekarski raĉuni. (1 ura na teden).
5. Prirodopis: Opis najvaŹnejših teles v kmetijstvu s posebnim ozirom na Źivila. Škodljive rastline in Źivali. (1 ura na teden).

6. Hišno gospodinjstvo (3 ure na teden):

- a) Stanovanje: Oprava stanovanja. Snaženje stanovanja, sobne in kuhinjske oprave. Zračenje, kurjava in svečava. Hišna dela.
- b) Živila: Različna jedila. Moka in kruh. Meso različnih živali in iz različnih delov živila. Vpliv hranitve, plemena in starosti na dobroto mesa. Jajca. Presoja, raba in hranitev jajc. Mleko in mlečni izdelki. Zelenjava in gomolje. Različno sadje. Ocet, kava, čaj, vino in pivo.
- c) Obleka: Različno blago za obleke. Vrednost in trpežnost blaga. Snaženje obleke. Nakup obleke.
- d) Gospodinjstvo: Hišni red. Skrbno spravljanje blaga. Poraba domačih pridelkov. Nakup in prodaja blaga. Ravnanje s posli.

7. Živinoreja in mlekarstvo: Najvažnejše o hranitvi domačih živali. Različna krmila. Pripravljanje krmil in pokladanje. Izreja in oskrbovanje molzne živine, prašičev in perutnine. Najnevarnejše bolezni domačih živali. Mlekarstvo. Ravnanje z mlekom in smetano. Izdelovanje surovega masla. (2 uri na teden).

8. Vrtnarstvo: Razdelitev vrta. Pridelovanje različne zelenjave. Gojitev cvetlic. Pridelovanje sadja in uporaba sadja. (2 uri na teden).

9. Zdravstvo: Človeško telo. Življenska opravila posameznih delov telesa. Vpliv stanovanja, hrane in obleke na zdravje človeka. Bolniška strežba. Prva pomoč pri nezgodah. Kužne bolezni. (2 uri na teden).

10. Vzgojeslovje: Najvažnejša pravila za telesni in duševni razvoj otroka. (1 uro na teden).

11. Nauk o vedenju: Dostojno vedenje pri mizi, v hiši, na cesti, v cerkvi in v družbi. (1 uro na teden).

Praktični poduk.

Na praktično šolanje učenk se polaga glavno važnost, zato se strokovni pouk kolikormogoče naslanja na praktična dela v gospodinjstvu.

Praktični pouk se razteza na sledeča dela in se učenke v teh delih tedensko menjavajo:

1. Kuhanje in peka kruha: Priprava priproste ljudske hrane, hrane za otroke in bolnike. Priprava mesne in postne juhe, kuhanega in pečenega mesa ene in druge vrste, priprava prikuh in močnatih jedil. Peka belega in črnega kruha in boljšega peciva. Klanje perutnine in prašičev. Soljenje in prekajanje mesa. Ukuhavanje in konserviranje sadja in zelenjave. Shranitev jedil. Snaženje kuhinje in jedilnega orodja. Vsa jedila, ki se pripravljajo

po navodilih gospodarice, zapišejo učenke v posebno kuharsko knjižico in napravljajo ob enem tudi preračune o stroških. Da se vadijo učenke tudi v nakupu in v cenah živil, visi v šolski kuhinji tabla, na kateri so vsakokratne cene razvidne.

2. Pranje in likanje: Prebiranje, štetje in zapisovanje perila. Namakanje perila. Pranje z roko in s strojem. Ravnanje različnega perila in likanje. Škrobljenje perila. Ravnanje z volnenim perilom in s priprostimi čipkami.

3. Šivanje: Krpanje obleke in perila. Ročno in strojno šivanje. Naprava preprostega životnega perila, navadnega krila in jopiča.

4. Pospravljanje: Čiščenje stanovanj. Ravnanje s pečmi in svetilkami. Postiljanje. Snaženje sobne oprave, obleke in obuval. Odstranjevanje madežev iz obleke in perila.

5. Dela v hlevu in v mlečni kleti: Strezba molzni govedí, prašičem in perutnini. Molža krav. Ravnanje z mlekom. Posnemanje. Izdelovanje surovega masla.

6. Dela na vrtu: Setev in oskrbovanje različne zelenjave in cvetic.

Učni pripomočki.

Za hišno gospodinjstvo rabi kot najvažnejši učni pripomoček gospodinjstvo zavoda ubogih šolskih šester v Šmihelu, za kmetijsko gospodinjstvo vrtni nasadi v Šmihelu in pa šolska kmetija na Grmu, kjer se vrši v poletnem tečaju po štirikrat na teden od 2. do 6. popoldne in dvakrat na teden od 9. do 12. ure dopoldne praktično-teoretični pouk iz kmetijstva.

Spričala.

Učenke gospodinjske šole dobijo po dovršenem poletnem tečaju spričala, v katerih so zaznamenovani redi za vedenje, za pridnost in za napredek v posameznih učnih predmetih.

Koncem tečaja se vrši glavni izpit, pri katerem se izprašujejo učenke iz cele učne tvarine in pri katerem se polaga posebno važnost na praktično sposobnost učenk.

Hišni in učni red.

Natančnejša določila o pouku in praktičnem delu, o dnevnem redu in o dolžnosti učenk se nahajajo v hišnem in učnem redu.

C. Popotni pouk po deželi.

Šola je delovala tudi s tem, da je prirejala po deželi kmetijski pouk. Na ta način spoznavajo učne moči gospodarske razmere po deželi in stopajo v neposredni stik s praktičnimi gospodarji.

Učne moči so sodelovale tudi pri raznih kmetijskih tečajih, ki jih je priredil deželni odbor po raznih krajih naše dežele.

V preteklem letu so imeli strokovni učitelji pri teh popotnih in kmetijskih tečajih sledeča predavanja.

Ravnatelj Rohrman je predaval v sledečih krajih:

Na Radovici, pri kmetijskem tečaju dné 6. januarja: O govedoreji in prašičjireji.

Na Suhorju, pri kmetijskem tečaju dné 7. januarja: O govedoreji in prašičjireji.

V Tržišču, pri kmetijskem tečaju dné 14. januarja: O prašičjireji.

Na Studencu pri Krškem, pri kmetijskem tečaju dné 21. januarja dopoludne. O prašičjireji.

Na Raki, pri kmetijskem tečaju dné 21. januarja: O prašičjireji.

V Šmartnem pri Kranju, pri kmetijskem tečaju: O prašičjireji.

V Ribnici, pri kmetijskem tečaju: O prašičjireji, reji mlade govede in o perutninarstvu.

V Dobrničah, pri kmetijskem tečaju: O prašičjireji.

V Stopičah, dné 22. aprila: O zboljšanju gospodarstva in o združništvu.

V Žalni, dne 29. aprila: O živinoreji in živinorejskih zadrugah.

V Brusnicah, dné 5. maja: O živinoreji in živinorejskih zadrugah.

V Orehovici, dné 19. maja: O živinoreji in prašičjireji.

Na Homcu pri Kamniku, dne 2. junija: O prašičjireji.

V Sodražici, dné 16. junija: O reji mlade govede in o pašništvu.

V Rovtah, dné 29. junija: O živinoreji.

V Loškem potoku, pri kmetijskem tečaju dné 29. septembra: O mlekarstvu in prašičjireji.

V Kostanjevici, pri kmetijskem tečaju dopoludne dné 22. decembra: O prašičjireji.

V Sv. Križu, pri kmetijskem tečaju dné 22. decembra popoludne: O prašičjireji.

Strokovni učitelj Zdolšek je predaval v sledečih krajih:

Na Suhorju, pri kmetijskem tečaju dné 6. januarja: O sadjarstvu.

Na Radovici, pri kmetijskem tečaju dné 7. jan.: O sadjarstvu.

V Tržišču, pri kmetijskem tečaju dné 15. januarja: O sadjarstvu.

V Metliki, pri kletarskem tečaju dné 22. in 23. januarja: O kletarstvu.

V Vipavi, pri kletarskem tečaju dné 5. in 6. febr.: O kletarstvu:
Na Čatežu pri Zaplazu, pri kmetijskem tečaju dné 25. februarja
dopoludne: O vinogradništvu.

Pri Sv. Križu pri Litiji, pri kmetijskem tečaju dné 25. februarja
popoludne: O vinogradništvu.

V Brusnicah, dné 3. marca: O vinogradništvu in saditvi sad-
nega drevja.

V Podgradu, dné 28. aprila: O ravnanju s trtami po pozebi.

V Štrekljencu, dné 19. maja: O poletnih delih v vinogradu.

Na Vrh u pri Vinici, dné 1. junija: O zelenem cepljenju.

Na Vinici, dné 2. junija: O zelenem cepljenju.

Na Tančjigori pri Dragatušu, dné 2. junija: O zelenem cepljenju.

V Mirni peči, dné 9. junija: O vinogradništvu.

Na Raki, dné 22. septembra: O sadni kupčiji in o sadjevcu.

Pri Sv. Križu pri Kostanjevici, dné 6. oktobra: O trgatvi in
ravnanju z moštom.

Na Vačah, dné 20. oktobra: O sadjarstvu.

V Beli cerkvi, dné 3. novembra: O kletarstvu.

Strokovni učitelj Planinšek je predaval v sledečih krajih:

V Tržišču, pri kmetijskem tečaju dné 14. januarja: O reji mlade
govedi in o zboljšanju hlevov.

Na Raki, pri kmetijskem tečaju dné 21. januarja dopoludne: O
reji mlade govedi in o zboljšanju hlevov.

Na Studencu pri Krškem, pri kmetijskem tečaju dné 21. ja-
nuarja pop.: O reji mlade govedi in o zboljšanju hlevov.

Pri Sv. Križu nad Litijo, pri kmetijskem tečaju dné 25. februarja
dopoludne: O reji mlade govedi in o zboljšanju hlevov.

Na Čatežu pri Zaplazu, pri kmetijskem tečaju, dné 25. februarja
pop.: O reji mlade govedi in o zboljšanju hlevov.

V Zagradcu, dné 1. septembra: O reji telet.

V Šmarji pri Grosupljem, dné 6. oktobra: O reji plemene živine.

V Podzemlju, 13. oktobra: O govejih hlevih.

V Velikih Laščah, dné 20. oktobra dop.: O govejih hlevih.

V Dolenji vasi pri Ribnici, dné 20. oktobra pop.: O govejih
hlevih.

V Leskovcu pri Krškem, dné 17. novembra: O krmljenju živine.

V Toplicah, dné 1. decembra: Krmljenje goveje živine.

Strokovni učitelj ing. agr. Vedernjak je predaval v sledečih
krajih:

Na Radovici, pri kmetijskem tečaju dné 6. januarja: O pri-
delovanju krme in uporabi gnojil.

Na Suhorju, pri kmetijskem tečaju dné 7. januarja: O pridelo-
vanju krme in uporabi gnojil.

V Ribnici, pri kmetijskem tečaju dné 15. februarja: O gno-
jenju, osuševanju in namakanju travnikov.

- V Dobrničah, dné 12. maja: O pridelovanju in gnojenju krmskih rastlin.
- V Šmarjeti, dné 15. septembra: O oskrbovanju in osuševanju travnikov.
- V Št. Lovrencu, dné 22. septembra: O oskrbovanju, o osuševanju travnikov.
- V Loškempotoku, dné 29. septembra: O gnojenju in obdelovanju travnikov.
- V Višnji gori, dné 6. oktobra: O gnojenju in obdelovanju travnikov.
- Na Krki, dné 17. novembra: O pridelovanju in gnojenju krmskih rastlin.
- V Stopičah, dné 24. novembra: O pridelovanju in gnojenju krmskih rastlin.
- V Št. Janžu, dné 1. decembra: O oskrbovanju deteljišč in travnikov.
- V Trebelnem, dné 8. decembra: O oskrbovanju deteljišč in travnikov.
- V Kostanjevici, dné 22. dec.: O gnojenju in pridelovanju krmskih rastlin.
- V Sv. Križu, dné 23. decembra: O gnojenju in pridelovanju krmskih rastlin.

Pisarniški adjunkt Lapajne je predaval v sledečih krajih:

- Pri Sv. Gregorju pri Orteneku, dné 5. maja: Oskrbovanje čebel o času rojev.
- V Prečni pri Novemestu, dné 27. maja dopoldne: Oskrbovanje čebel in razkazovanje čebelarskega orodja.
- V Št. Petru pri Novem mestu, dné 27. maja pop.: Oskrbovanje čebel in razkazovanje čebelarskega orodja.
- V Stopičah, dné 2. junija: Oskrbovanje čebel in razkazovanje čebelarskega orodja.
- V Ljubljani, pri čebelarskem tečaju, dné 29. in 30. junija: Naravni, umetni roji. Prašenje matic. Paša. Oskrbovanje čebel.
- V Metliki, dné 5. julija: Čebelarstvo na med. Pomen podružnice.
- V Belicerkvi, dné 21. junija: Čebelarstvo na med. Žnidaršičev panj. Pomen podružnic.

Gospodinjski tečaj v Črnomlju.

Šola je po svojih strokovnih učiteljih sodelovala tudi pri gospodinjstem tečaju v Črnomlju, katerega je vodila učiteljica Ěma Petsche iz Ljubljane in ki je trajal od 20. maja do 25. junija.

V tem tečaju sta poučevala ravnatelj V. Rohrman in strokovni učitelj Zdolšek, vsak po 16 ur; prvi je poučeval živinorejo, mlekarstvo in prašičjorejo, drugi vrtnarstvo in sadjarstvo.

D. Delovanje zavoda na zunaj.

Šola je na zunaj s tem delovala, da je širila po deželi dobra semena, sadno drevje in trte, in da je oddajala lepo plemeno živino, praseta dolgouhega nemškega plemena, plemensko perutnino in jajca za valenje.

Na šoli obstoji v ta namen deželna postaja za rejo plemenih svinj in perutninarska postaja z laškim in sulmtalskim kokošjim plemenom in s pekinškimi racami.

Šola je spodbujala mnogoštevilne obiskovalce k napredku tudi s svojimi gospodarskimi napravami in svojimi nasadi. Najboljšo priliko zato so dajali številni tečaji, ki so se vršili na zavodu in katerih so se udeleževali kmetovalci od vseh strani naše dežele.

E. Delovanje učiteljstva izven šole.

Ravnatelj Rohrman je deloval v glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani in vodil posle kmetijske podružnice v Novem mestu kot njen načelnik. Deloval je v načelstvu kranjske vinarske zadruge v Ljubljani, v načelstvu živinorejske zadruge za novomeško okolico v Kandiji, bil je načelnik osrednje perutninarske zadruge v Ljubljani in načelnik čebelarke podružnice v Bršljinu.

Strokovni učitelj Zdolšek je deloval v odboru kmetijske podružnice v Novem mestu kot njen tajnik.

Pisarniški adjunkt Lapajne je opravljal v odboru kmetijske podružnice v Novem mestu mesto blagajnika in v odboru čebelarke podružnice v Bršlinu mesto tajnika.

F. Meteorologična postaja na Grmu.

Meteorologična postaja na šoli je postaja III. vrste s sledečo zemljepisno lego: 32° 50' zemljepisne dolžine od *F* in 45° 17' severne širine. Zračna toplina se meri vsak dan ob 7. uri zjutraj, 1. uri popoldne in ob 9. uri zvečer, padavino pa ob 7. uri zjutraj.

Opazovalni podatki se zabeležujejo v posebni zapisnik, čegar prepisi se pošiljajo vsak mesec c. kr. osrednjemu meteorologičnemu in geodinamičnemu zavodu na Dunaj ter c. kr. vodopisnemu uradu v Ljubljano. Poročajo se tudi potresna opazovanja.

Celoletna toplina je vsled mile zime znašala 13·10° C, dasi znaša poprečno 11° C. Najmrzlejši dan je bil 15. januar z —11° C

mraza, najtoplejši pa 29. julij z 30°C topline. Srednja zimska toplina je znašala $3\cdot8^{\circ}\text{C}$ (poprečno 0°C), spomladanska $14\cdot8^{\circ}\text{C}$ (poprečna 11°C), poletna vsled obilega deževja $16\cdot7^{\circ}\text{C}$ (poprečno 21°C) in jesenska $3\cdot9^{\circ}\text{C}$ (poprečna 12°C).

Padavina l. 1912. Celoletna padavina je znašala $1301\cdot8\text{ m/m}$ (poprečno 1120 m/m); največ padavine v 24 urah je bilo 10. sept. s 49 m/m ; deževnih dnij je bilo 114, sneženih 16, skupaj 130.

Ta obilna padavina je neugodno uplivala na sadjarstvo in vinarstvo, ugodno pa na pridelovanje krme.

Padavina je bila v posameznih mesecih sledeča: v januarju $24\cdot2\text{ m/m}$, februarju $70\cdot8\text{ m/m}$, marcu $134\cdot40\text{ m/m}$, aprilu $108\cdot8\text{ m/m}$, maju $98\cdot1\text{ m/m}$, juniju $182\cdot6\text{ m/m}$, (v letu 1911 $136\cdot5\text{ m/m}$), juliju $71\cdot1\text{ m/m}$, (v letu 1911 $52\cdot2\text{ m/m}$), avgustu $104\cdot4\text{ m/m}$, (v letu 1911 $47\cdot5\text{ m/m}$), septembru $229\cdot9\text{ m/m}$, (v letu 1911 $117\cdot6\text{ m/m}$), oktobru $144\cdot7\text{ m/m}$, (v letu 1911 $124\cdot4\text{ m/m}$), novembru $73\cdot2\text{ m/m}$, (v l. 1911 $50\cdot9\text{ m/m}$), in decembru $59\cdot6\text{ m/m}$, (v letu 1911 $112\cdot8\text{ m/m}$) skupaj $1301\cdot8\text{ m/m}$.

II. Gospodarsko poročilo.

Šolsko posestvo meri 58·6140 *ha*, in je tako sestavljeno:

1. posestvo na Grmu	35·5403 <i>ha</i>
2. vinograd v Trškigori	1·9544 "
3. vinograd in sadni vrt v Cerovcih	3·1463 "
4. gozd na Vrhovskem	8·6320 "
5. gozd v Podljubnem	9·3410 "
Skupaj	58·6140 <i>ha</i> ali

okroglo nad 100 oralov.

Posestvo na Grmu je zloženo in na sledeči način obdelano:

1. njive	9·7903 <i>ha</i>
2. travniki	15·9082 "
3. pašniki	2·5000 "
4. trtnica	1·6447 "
5. drevesnica	0·4416 "
6. vrt	0·5330 "
7. rastlinsko poskuševališče	0·5000 "
8. botanični vrt, park in gozdič	0·7193 "
9. stavbne parcele, pota i. t. d.	3·5032 "
Skupaj	35·5403 <i>ha</i>

Posestvo na Grmu sestoji poglavitno iz travnikov in njiv, ki zavzemajo skupaj 28·1985 *ha*. Travniki okrog grada so nasaženi s sadnim drevjem.

Skupna vrednost posestva je cenjena okroglo na 100.000 K.

Poljedelstvo in travništvo.

Poljedelstvo. Njive, ki so zavzemale o pričetku šole l. 1886 16 *ha*, so se skrčile na 9·79 *ha*. Na njivah se prideluje krma, žito in krompir po sledečem kolobarju:

1. krompir,*
2. pšenica z deteljo in travo,
3. detelja in trava,
4. detelja in trava — $\frac{1}{2}$ zelena turščica,
5. oves — $\frac{1}{2}$ repa,*
6. $\frac{1}{2}$ pesa* — $\frac{1}{2}$ turščica,
7. $\frac{1}{2}$ pšenica — ajda, $\frac{1}{2}$ oves.

Njive so povprek po 1 *ha* ($1\frac{3}{4}$ orala) velike. Izven kolobarja se prideluje nemška detelja, ki se deloma suši, deloma zeleno pokrmi. Leta 1912 je bilo z nemško deteljo obdelanih 2·01 *ha*.

Pridelki leta 1912 so bili sledeči:

	Posetev:	Pridelek v celem:	Pridelek na <i>ha</i> :
1. Pšenica . . .	1·50 <i>ha</i>	20·85 <i>hl</i> zrnja 45— <i>q</i> slame	14— <i>hl</i> zrnja 30— <i>q</i> slame
2. Oves . . .	1·34 „	71— <i>hl</i> zrnja 25— <i>q</i> slame	53— <i>hl</i> zrnja 44— <i>q</i> slame
3. Turščica . . .	1·05 „	33·44 <i>hl</i> zrnja 30— <i>q</i> slame	30— <i>hl</i> zrnja 28— <i>q</i> slame
4. Ajda . . .	0·45 „	3·75 <i>hl</i> zrnja	8— <i>hl</i> zrnja
5. Krompir . . .	0·16 „	168— <i>q</i>	145— <i>q</i>
6. Pesa . . .	0·65 „	300— „	460— „
7. Repa strn. . .	0·46 „	140— „	305— „
8. Topinambura . . .	0·18 „	18— „	100— „

Glede posameznih pridelkov je navesti sledeče:

Pšenica je domače vrste in se je dosedaj še najbolj obnesla. V spomladi se je pregosto zaraščena pšenica tudi zaradi vmesne setve detelje deloma obžela, deloma za poskus pokosila, vzlic temu je pozneje močno polegla. Zrnje je bilo bolj drobno; teža 1 *hl* je znašala 80 *kg*. Slame je bilo razmeroma tudi manj kakor druga leta.

Oves je dupavski, ki je bil dosedaj še najbolj rodoviten. Pridelka je bilo dosti, toda zrnje je bilo slabotno. Slame se je precej več pridelalo kakor leta 1911.

Turščica je zboljšana domača vrsta z dolgim, zažetim klasjem; vzlic slabemu vremenu je dobro obrodila in dobro dozorela.

Krompir je onejidovec, za zgodnjo rabo se je sadilo rožnik. Pridelek je bil prav slab. Kakor drugod, tako je tudi tukaj krompir slabo skalil, in ga je bilo treba skoraj polovico na novo posaditi. Proti plesni se je pridno škropilo z raztopino modre galice.

Pesa je bila kupljena kot velkersdorfsko seme, vendar je bila močno pomešana z drugimi vrstami. Pridelek je bil vzlic temu prav bogat. Posamezni komadi so tehtali do 10 *kg*.

Repa je domača vrsta, in je dala nenavadno bogat pridelek.

Domača kakor nemška detelja je dala na suho krmo preračunjena na 1 ha 70 q. Na dvoletno deteljišče se je kakor lansko leto po prvi košnji sejalo zeleno turščico.

V manjši meri se je še pridelalo tudi nekaj fižola, podzemelj-ske kolerabe in buč.

Rastlinsko poskuševališče. V tem poskuševališču (0.50 ha) so se napravljale poskušnje z različnimi vrstami ovsa, pšenice, ječmena, krómpirja, krmske in sladkorne pese, deteljnih mešanic, travniških zmesij, topinambure in gabeza.

Ovsa so se sejale sledeče vrste: „Sieger“, „Waldviertler“, probstajski in dupavski oves. Pridelek preračunjen na 1 ha je bil sledeči:

„Sieger“ . . .	38 hl zrnja,	31 q slame
probstajski . . .	40 „ „	36 „ „
„Waldviertler“ . . .	37 „ „	30 „ „
dupavski . . .	37 „ „	32 „ „

Vse te vrste so bile praznega zrnja. Sploh je bil pridelek na zrnju in slami majhen v primeri s prejšnim letom. Najtežje zrnje je imel dupavski oves (44 kg hl), medtem ko je imel najmanjšo hl težo letos „Sieger“ (35 kg hl). Kakor v minulemu letu tako sta tudi v tem letu imela „Sieger“ in probstajski oves visoko slamo in veliko latje. Slama je bila pri vseh vrstah precej trda, le dupavski oves je nekoliko polegel.

Izmed pšenic so se poskusile ozimna češka golica in ruska osinka z sledečim vspehom:

ruska	19.50 hl zrnja,	62 q slame,
češka	21.50 „ „	74 „ „
domača pšenica	14 — „ „	30 „ „

Med tem ko ima 1 hl slednje težo 80 kg, ima pri prvi 76 kg, pri drugi pa 72 kg.

Losdorfski in hanaški ječmen sta sicer dobro skalila, uničila jih je pa popolnoma rja, tako da ni bilo nikakega pridelka.

Pri krompirju so se nadaljevale poskušnje z sledečimi vrstami: velkersdorfski, oneida, ameriški zgodnji, Buter Burbank, Delmeny Beauty, Breskvin cvet in Rumeni pišelski. Vse vrste so dobro odgnale, pridelek na gomoljih je pa bil slab, kakor je razvidno iz sledečih števil:

Velkersdorfski	235 q
Oneida	140 „
Ameriški zgodnji	210 „
Buter Burbank	116 „
Delmeny Beauty	124 „
Breskvin cvet	114 „
Rumeni pišelski	148 „

Najbolj so se obnesli toraj velkersdorfski, ameriški zgodnji, rumeni pišelski in oneida. S temi vrstami se poskusi prihodnje leto nadaljujejo.

Krmske in sladkorne pese so veliko trpele vsled črvov, mravljincev in poljskih mišij, tako da ni mogoče iz dobljenih pridelkov računati na kake uspehe. Poskusi se bodo nadaljevali.

Topinambura (der echte Helianthus) in gabez (Comfrey) sta dali po tri zelene košnje. Živina, ki ni vajena te krme, jo nerada zavžije, ker je precej dlakava. Še najbolj je zalegla pri kuncih, posebno gabez. Ker te dve rastlini nista izbirčni glede podnebja, zemlje in oskrbovanja, bi prišli v poštev v takih krajih, kjer vsled podnebnih in zemeljskih razmer ne uspevajo boljše krmske rastline.

Na njivah so se napravljali poskusi z umetnimi gnojili pri pšenici in pri ovsu. Gnojila so se trosila v prav zgodnji spomladi. Ker je žito močno poleglo, tudi ni bilo pravih uspehov pri teh poskusih. Uspehi so bili sledeči:

Pšenica.		zrnja:	slame:	hl teža:
I.	nepognojeno	15— hl . . .	30 q . . .	82— kg
II.	100 kg čilskega solitra . . .	17— " . . .	31 " . . .	80— "
III.	400 " superfosfata			
	100 " kalijeve soli	14·50 " . . .	29 " . . .	84— "
IV.	400 " superfosfata			
	200 " kalijeve soli	16·50 " . . .	32 " . . .	82— "
V.	400 " superfosfata			
	200 " kalijeve soli			
	100 " čilskega solitra	18— " . . .	40 " . . .	82·50 "
Oves.		zrnja:	slame:	hl teža:
I.	nepognojeno	39— hl . . .	54 q . . .	42— kg
II.	100 kg čilskega solitra . . .	41— " . . .	56 " . . .	38— "
III.	300 " superfosfata			
	200 " kalijeve soli	43— " . . .	58 " . . .	37— "
IV.	300 " superfosfata			
	200 " kalijeve soli			
	100 " čilskega solitra	42— " . . .	64 " . . .	38— "

Travništvo. Travniki merijo skupaj s pašnikom 18·04 ha in se nahajajo deloma spodaj ob potoku delomo okrog grada. Slednji so nasajeni z drevjem. Travniki se gnoje na tri leta s sledečimi množinami na 1 h:

- 600 kg Tomasove žlindre
- 150 " kalijeve soli
- 100 " čilskega solitra.

Razun z umetnimi gnojili se gnoji vsako leto en del travnikov z gnojnico, s stranišnim in hlevskim gnojem.

Deževje leta 1912 je pripomoglo skupno z intenzivnim gnojenjem, da je bil pridelek na senu in otavi precej visok. Sena je bilo 504 q, otave 214 q, zelene krme in paše pa 400 q, tako da znaša pridelek na travnikih na 1 ha po 61 q.

Z letošnjim letom se je spremenil del travnikov (ca 2·5 ha) pred gradom na Gričih v pašnik za mlado goved. V ta namen se je razdelil z žičasto ograjo v tri jednake dele. Gnojilo se je pašnik spomladi z umetnimi gnojili (800 kg Tomasove žlindre, 300 kg kalijeve soli), razun tega se je še navozilo pred in med pašo mnogo gnojnice in stranišnika.

Travniško poskuševališče je merilo v letu 1912 2100 m² in se nahaja ob travnikih ob potoku pod Regrško vasjo. Pri gnojilnih poskusih se je pokazalo, da je treba menjavati gnojenje z umetnimi gnojili z živalskim gnojem, bodisi s hlevskim gnojem, bodisi z gnojnico ali straniščnim gnojem.

Slednji se je najbolj obnesel, kakor povedo sledeče številke:

	seno:	otava:	skupaj:
I. kompost	51 q	28 q	79 q
II. hlevski gnoj	64 "	25 "	89 "
III. straniščni gnoj	84 "	41 "	125 "
IV. 600 kg Tomasove žlindre			
150 " kalijeve soli			
100 " čilskega solitra	40 "	41 "	71 "

Kompost, hlevski gnoj in straniščnik so zgostili travniško rušo, kar pri umetnih gnojilih ni bilo opazati. Z živalskim gnojem pognojene parcele so bile tudi manj plevelne kakor z umetnimi gnojili pognojene.

Poskusi z umetnimi gnojili so se na lanskem poskuševališču nadaljevali; prišli pa nismo do nobenih merodajnih zaključkov; učinek umetnih gnojil ni prišel do prave veljave in sicer zaradi dvakratne poplave, ki je pridelke na posameznih parcelah tako izjednačila, da ni bilo izdatnih razlik, zlasti pa nobenega pravega uspeha glede rentabilitete gnojenja.

Razun na tem poskuševališču so se napravile poskušnje z umetnimi gnojili tudi na drugem delu šolskega travnika v nekoliko višji legi. Uspehi so bili sledeči:

	seno:	otava:	skupaj:
I. nepognojeno	31 q	14·70 q	45·70 q
II. 100 kg čilskega solitra	38 "	16— "	54— "
III. 400 " Tomasove žlindre			
200 " kalijeve soli	42 "	14— "	56— "
IV. 400 " superfosfata			
200 " kalijeve soli	47 "	15— "	62— "

V.	400 kg	Tomasove žlindre				
	200 "	kalijeve soli				
	100 "	čilskega solitra	. 46 q . .	21.— q . .		67.— q
VI.	400 "	superfosfata				
	200 "	kalijeve soli				
	100 "	čilskega solitra	. 51 " . .	20:50 " . .		73.— "

Iz predstojećih uspehov se vidi, da je bilo gnojenje na parceli VI, kjer se je gnojilo z vsemi tremi vrstami umetnih gnojil, najbolj uspešno in da je bil denarni uspeh prav ugoden, kajti stroški gnojenja so znašali 80·25 K, dočim je znašala vrednost večjega pridelka 126·50 K, tako da je bilo prebitka 46·25 K. Iz teh uspehov je pa tudi povzeti, da je superfosfat bolje učinkoval kakor Tomasova žlindra.
Ing. A. Vedernjak.

Živinoreja in mlekarstvo.

Reja goveje živine. Šola se peča z rejo molzne živine in s prirejo mlade živine, ki se prodaja za pleme. Začetkom leta 1912 je imela šola 29 glav goveje živine, deloma montavonskega, deloma murbodenskega plemena. Tekom leta je odpadlo 11 glav, prirastlo pa 15 glav, tako da je ostalo koncem leta 33 glav goveje živine. Da se omeji hlevska reja mlade živine, se je priredil del šolskega posestva na Gričih za stalen pašnik.

Molzna živina šteje sedaj 6 krav montavonskega in 7 krav murbodenskega plemena.

Montavonska pasma je ostala sicer dovolj mlečna, vendar se pa pozna, da ji primanjkuje domačih pašnikov. Vseh šest montavonskih krav je dalo v 1919 molznih dneh 13.944 l mleka ali 7·26 l povprečno na dan. S privajanjem na tukajšnji kraj se je mlečnost znižala, tako da ni sedaj nič boljša kakor pri murbodenskih kravah. Pripomniti pa moramo, da so šolske krave murbodenskega plemena nekaj težje. Posamezne krave so namolzle sledeče:

Štev.	Teža:	Molzni dnevi:	Pridelek v celem:	Povprečno na dan:
2	505	321	2305— l	7·18 l
4	605	359	1473·75 "	4·08 "
5	565	346	2601·50 "	7·52 "
6	510	310	2360— "	7·61 "
7	524	324	2159— "	6·67 "
16	640	259	3044·75 "	11·75 "

Murbodenska pasma, ki nam daje v prvi vrsti velike močne voli, ni slabša za mleko kakor prva, ter se vsled tega priporoča za naše kraje, ker je že od prej razširjena po Dolenjskem in zato privajena našim razmeram. Vseh sedem krav je dalo v 2048 molznih dneh 15.217·75 l mleka, t. j. 7·43 l na dan. Posamezne krave so molzle sledeče:

Štev.	Teža:	Molzni dnevi:	Pridelek v celem:	Povprečno na dan:
13/4	635	294	2126·25 l	7·57 l
15	615	330	2085·25 "	6·32 "
1/6	660	335	3076— "	9·19 "
7/4	575	335	1905·75 "	5·68 "
1/8	565	336	2796·25 "	8·33 "
1/6/1	575	252	2228— "	8·85 "
1/9	425	166	1000·25 "	6·03 "

V molži in nadaljnem ravnanju z mlekom se vadijo učenci I. in II. zimskega tečaja in se menjavajo vsak teden; ravno ta večkratna menjava molznega osobja pa vpliva neugodno na mlečnost krav, in bi se dali doseči v nasprotnem slučaju gotovo še boljši uspehi.

Mlekarstvo. Vsega skupaj se je namolzlo 29.161·75 l, katero se je sledeče porabilo:

prodalo se je	11990·50 l
porabilo za napajanje telet . .	8114·50 "
porabilo za krmljenje svinj . .	2163·25 "
zasirilo se je	110— "
posnelo se je	6893·50 "

Skupaj odpadlo . . 29161·75 l

Posneto mleko se je deloma prodalo (335 l), večinoma pa pokrmilo (5784·50 l) teletom in svinjam.

Surovega masla se je napravilo 272·27 kg, ki se je prodajalo po 3·60 K 1 kg. Povprečno je bilo treba za 1 kg surovega masla 24·21 l mleka.

Za posnemanje služi ročni posnemačnik „Alfa Kolibri“, za napravo surovega masla pa pinja „Viktorija“.

Za napravo sira v učne namene se je porabilo 110 l polnega in 83·50 l posnetega mleka. Izdelalo se je 12·70 kg polutolstega sira.

Praščija reja.

Reja požlahtnjenih nemških svinj, za katere se je napravila na šoli deželna svinjerejska postaja (od aprila 1907), se je v letu 1912 popolnoma dobro obnesla. Stare svinje so posebno rodovitne in so vsled svoje utrjenosti pred vsem prikladne za naše kraje. Mladiči hitro rastejo in se tudi dobro debele.

V začetku leta je imela šola 30 praščičev in sicer 1 mrjasca, 6 starih svinj, 4 praščiče in 19 mladih svinj. V teku leta je prirastlo 67 mladičev, ki so se večinoma prodali za pleme. Koncem leta 1912 je ostalo 1 mrjasec, 5 svinj, 3 praščiči in 10 mladičev.

Protirudečici so se cepili vsi praščiči.

Konjereja.

Šola redi dva konja za delo, za šolske in uradne vožnje.

A. Planinšek.

Vinarstvo.

K posestvu šole spadata dva vinograda, eden v Trški gori in eden v Cerovcih pri Smoleni vasi.

Vinograd v Trški gori meri 1·95 *ha* in je 1·76 *ha* novih nasadov. Nasadi so le deloma čisti in sicer sledečih vrst: kraljevina, veltlinec (zgodnje rdeči, rdeči in zeleni, ki so večinoma med seboj pomešani), žlahtnina (španjol), traminec, rulandec, rdeči vrh, silvanec, žametasta črnina (kavščina) in portugalka. Razun teh so še z drugimi vrstami pomešano nasajene: belina, zelenika, beli burgundec in laški rizling (graševina).

V tem vinogradu se nahajata v poučne namene tudi sortiment 40. trtnih vrst in drugi, novo nasajeni sortiment namiznega grozdja.

Novejšim nasadom je podlaga izključno riparija portalis, starejši so pa cepljeni deloma tudi na rupestris montikola. Trte so deloma na suho in deloma na zeleno cepljene. Dosedanje izkušnje kažejo, da je za dolenske razmere najboljše saditi dobro zaraščene in ukoreničene cepljenke.

Vinska gorica v Cerovcih obsega 3·14 *ha* in je s trto nasajenih 1·40 *ha*. Kakor v Trški gori je prenovljen tudi tukaj ves vinograd. Spremenilo se je v sadovnjak le nekaj slabših leg prejšnjega vinograda. Čisto nasajene so sledeče vrste: kraljevina, beli burgundec, zeleni silvanec, žlahtnina (španjol), laški rizling (graševina) in modra frankinja. Del vinograda je iz mešanih, večinoma dolenskih, deloma vipavskih in drugih vrst. Nekaj teh vrst (v „Krevlji“) je cepljenih na „York Madeira“. Kljub precejšnji starosti so te trte ostale slabotne. Njih rodovitnost je pa redna in zelo povoljna. Druge starejše trte so cepljene na rupestris montikola. Te trte se ločijo od vseh drugih po močnem, krepkem deblu, niso pa v lesu dovolj trdne proti poškodbam mraza. V vsakem oziru pa zadovoljijo trte, cepljene na riparijo portalis.

Trte so vzgojene v obeh vinogradih po takozvanem renskem načinu (Rheingauerschnitt), vendar s 40—50 *cm* visokim deblom, na katerem sta še le narezana reznik in napnec (šparon, privez). Ta rez je za naše razmere najbolj pripravna. Le pri kraljevini, zeleniki in laškem rizlingu se je vpeljala dalmatinska „kozlovska vzgoja“ (na 20 *cm* visokem deblu so 3 narazen stoječa stegna z jednim palcem). Pri tej vzgoji zorijo imenovane vrste bolj enakomerno in preje. Priporoča se ta rez za vrste z velikim grozdem, ki zorijo pozno in neenakomerno.

Pozna jesen 1911 je bila za trto ugodna, marsikatero delo se je še dalo opraviti, ki bi bilo drugače čakalo pomladi. Velik del vinograda se je sprašil in so se porezali vsi napnenci (šparoni). Tudi trte so se znižale že na jesen. Izkušnja kaže, da se te jesenske rane poprej zalijejo s trtno gumo in potem ne jočejo, kot rane, ki jih dobi trta pri pomladni rezi. Tudi zima ni bila neugodna in je bil les kljub suši leta 1911. dobro prezimil. Kratka

zima se je umaknila zgodnji spomladi. Brsteti je že pričelo začetkom aprila, ko se naenkrat sprevrže vreme in pade temperatura tako, da je 12. aprila zapadel sneg in je kazal toplomer zjutraj — 4° R. Ta mraz ni uničil samo očes onih vrst, ki so že deloma pričele odganjati in pri katerih se je celo že tu in tam videl zarod, zmraznila so tudi očesa, ki so ravnokar pričela brsteti in so jim bile luskinke odpadle, četudi so bili še notranji deli skriti pod volno. Trpelo je pa tudi veliko stranskih očes. Najhujše sta od mraza trpeli belina in žametasta črnina (kavščina), ne malo tudi beli burgundec. Druge vrste, ki so bile še manj razvite, so manj trpele, pred vsem kraljevina, lipna in laški rizling (graševina). Razmeroma dobro obnesla sta se tudi silvanec in žlahtnina, (španjol). Poškodba je bila tam največja, kjer so bile trte izpostavljene burji. Šolski vinograd v Trški gori je bil med onimi, ki so trpeli najbolj.

Vsled teh poškodb je odgnalo mnogo trt le iz prvega očesa reznikov ali napencev. Pri trtah, ki so manj trpele, odganjala so tudi stranska očesa. Le malo mladik je bilo videti, ki bi bile pognale glavno oko. Razumljivo je, da je vsled tega pognalo vse polno mladik iz starine in je bilo potreba urediti trte s podobiranjem. Zarod je bil seveda na teh mladikah bolj redek in tudi slabše razvit. Tudi so trte zelo nejednakomerno cvetele, kar se je vsled hladne in deževne pomladi še bolj občutilo.

Posamezne vrste so odganjale, cvetele, kakor sledi:

V Trški gori:	Začelo odganjati	Začetek cvetja	Glavni cvet	Grozdje se je zač. mehčati
Portugalka	20/4	13/6	18—20/6	1/8
Žlahtnina (španjol)	23/4	17/6	20—23/6	17/8
Beli burgundec	24/4	18/6	21—23/6	18/8
Rdeči veltlinec	25/4	21/6	23—25/6	27/8
Žametna črnina (kavščina)	25/4	21/6	24—26/6	2/9
Silvanec	25/4	16/6	18—21/6	25/8
Kraljevina	27/4	20/6	23—25/6	27/8
Laški rizling (graševina)	28/4	20/6	24—25/6	7/9
Zelenika	30/4	24/6	27—30/6	9/9
V Cerovcih:				
Žlahtnina	20/4	15/6	18—20/6	15/8
Beli burgundec	21/4	16/6	20—22/6	17/8
Veltlinec rdeči	23/4	20/6	22—25/6	29/8
Žametna črnina	24/4	22/6	24—26/6	31/8
Silvanec	25/4	14/6	19—22/6	20/8
Kraljevina	26/4	19/6	21—23/6	24/8
Laški rizling	27/4	19/6	22—23/6	4/9
Zelenika	29/4	22/6	25—28/6	7/9

Poletje je bilo deževno in so bile noči razmeroma hladne, tako da se grozdje ni dobro razvijalo. Les se je pa lepo razvijal kljub pomladnim poškodbam. Pričakovati je bilo v šolskih vinogradih $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$ dobre letine, katera bi bila poplačala vsaj redna dela. Toda dné 11. julija je pobila toča v Cerovcih in napravila škode za 30 0/0. Dné 8. avgusta se je pa vsula nad Trškogoro in

tudi nad Cerovcem ob $\frac{1}{2}$ 5. uri zjutraj izvanredno močna toča, katere učinek je burja še pomnožila. V Trški gori je bilo poškodovane 70 % letine, v Cerovcih pa 20 % grozdja, ostalega od prve toče. V Trški gori je trpel tudi les močno. Hladno vreme in te poškodbe trte povzročale so tudi slabo in pozno zorenje grozdja. Zelenika in laški rizling sta sploh samo za silo dozoreli. Pri drugih vrstah se je sladkor še razmeroma normalno v grozdju nabiral, izvanredno bogato pa je ostalo grozdje na kislini, tako da nam ostane pridelek 1912 v tem oziru kot posebnost v spominu. Slabo dozorelo grozdje tudi ni bilo posebno sočno.

Pridelalo se je skupaj le 19 hl mošta in sicer:

v Trški gori 5 hl,

v Cerovcih 14 „

Namiznega grozdja se je oddalo $91\frac{1}{2}$ kg.

Izmed škodljivcev je v Trški gori nastopil izredno močno iškarjot (*Otiorthynchus ligustici* in *sulcatus*). Obiralo se ga je na pomlad. Napadal je pred vsem kraljevino in veltinca. Senenega črvička (*Tortrix ambiguella*) je bilo le malo opaziti. Na pomlad se je zbralo 200 čepov enoletnega lesa, ki se nahaja nad zadnjim očesom napencev in reznikov. V svrži teh čepov pa se ni dalo zaslediti skrivališč tega škodljivca.

Prvi sledovi peronospor (*Peronospora viticola*) so se pokazali v Trški gori 13. junija na portugalki, v Cerovcih pa 21. junija na burgundcu in kraljevini. V juliju se je pa pričela ta bolezen močno širiti, toda bilo je mogoče omejiti jo s pravočasnim škropljenjem na vršičke in zalistnike, tako da niso trpeli šolski vinogradi škode vsled te bolezni. Trtne plesni (*Oidium Tuckeri*) se je bilo mogoče obraniti s prvim in drugim žveplanjem, dočim je v drugih vinogradih Trške gore povzročila ta bolezen mnogo škode. Bela gnjiloba (*White Rot*) je pa zopet močneje nastopila na kraljevini.

Novi nasadi. Prerigolal se je to leto zadnji kos Terškogorskega vinograda v velikosti 930 m². Zasadil se je z rudečim vrhom. Povečal se je tudi sortiment tega vinograda za tri vrste.

Na Grmu se je pa zasadil mal sortiment, v katerem se imajo demonstrirati razne vzgoje. Že obstoječi sortiment raznih vrst se je zopet pomnožil in se je cepilo pred vsem domače belokranjske vrste. Uredil se je tudi sortiment ameriških križank.

Razni poskusi. Zeleno gnojenje z grašico se je sicer tudi letos dobro obneslo, opazovati je pa bilo, da so zaostali dotični pašni nekoliko v rasti. Vzrok temu je bilo to, da se je v letošnjem hladnem letu obraščena zemlja premalo ogrela. Na jesen se je razloček zopet zjednačil.

Poskus z žvepleno galično moko je pokazal, da se da s tem sredstvom peronospora jagod uspešneje preprečiti kot s škropljenjem grozdja. Popoln sicer uspeh tudi ni bil, to pa zaradi izredno obile padavine v tem letu, katera je jagode vedno zopet oprala.

Pri nekaterih vrstah se je posamezne vrste vinograda v Cevrovcih različno oskrbovalo glede podobiranja zalistnikov. Vidni razloček je bil opaziti le pri žlahtnini in sicer:

	listje je bilo v jeseni:	grozdje je imelo sladkorja:	kislina:
I. vrsta, zalistniki neskrajšani	najbolj zrelo	16 ¹ / ₂ %	13 ¹ / ₂ % ₀₀
II. vrsta, zalistniki skrajšani na — 1 list	normalno	16 ⁰ / ₀	13 ⁰ / ₀₀
III. vrsta, zalistniki popolnoma podobrani	še zeleno in nezrelo	15 ¹ / ₂ %	14 ⁰ / ₀₀

Ti poskusi se bodo še pri raznih vrstah nadaljevali, ker ni pripisovati letošnjemu uspehu odločilne vrednosti z ozirom na izvanredne podnebne razmere tega leta in pa z ozirom na poškodbo trt po toči.

Matičnjak in trtnica. Matičnjak na Grmu meri 0.63 ha in je nasajen s širokolistno riparijo (riparija portalis). Trte, ki sčasoma degenerirajo in dobijo manjše liste, se nadomesti z grebeničenjem. Tako se trte vedno bolj selekcionirajo in postanejo s tem tudi vedno bolj zanesljive v svojih lastnostih. En del matičnjaka (0.145 ha) je nasajen s križanko aramon × rupestris Ganzin št. 1.

V enem pašnu matičnjaka se je razvila na ripariji portalis gnjiloba korenin, povzročena po neki glivi (Dematophora necatrix). Ker te trte močno pešajo, se bodo izkopale in svet za druge kulture uporabljal.

Od pridelka iz leta 1911. se je prodalo 8060 cepljenk in 13500 bilf.

Od leta 1911 pridelanih 72.400 ključev riparije portalis se je 32.800 pocepilo, 39.500 pa zabilfalo. 26.100 ključev aramon × rupestris se je prodalo, 560 pocepilo, 1.300 pa zabilfalo. Aramon × rupestris se je pričelo letos vlagati v trtnico, ker kaže to podlago rabiti v lahkem svetu, pred vsem pa v puhljici, kjer riparija portalis ne uspeva.

Cepljeni ključi so se vložili v zabojih večinoma v žaganje. Najbolj zadovoljive uspehe se je doseglo z svežim žaganjem, vsled tega se enkrat rabljeno žaganje ne bode več shranjevalo. Od 23.000 siljenih cepljenk se je vložilo v trtnico 27.000 (odpadlo 8%). V trtnici so se posebno zgodaj vložene cepljenke počasi razvijale vsled hladnega in deževnega podnebja v spomladi. Sploh jim ni prijalo letošnje vlažno leto, tako da se je izkopalo od vloženih cepljenk le 50% (13.300) I. vrste in 19.5% (5.200) II. vrste, 30¹/₂% je pa bilo odpadka. Zarastle so sicer cepljenke v obče dobro, višji odpadek je nastal le vsled slabega razvoja korenin v prevlažni zemlji. Prav slabi so bili v tem oziru uspehi z cepljenkami in bilfami aramon × rupestris, ker zahteva ravno ta trta bolj suho in lahko zemljo.

S cepilnim strojem „St. Severinus“ (tvrdba R. Hengl na Dunaju) se je cepilo zopet 560 ključev, od katerih je odpadlo pri

siljenju 340 (60 %). Od vloženi 220 cepljenk je pa dobro zarastlo samo 100 (odpadka 54 $\frac{1}{2}$ %). Vsled prevelikega odpadka ne bode kazalo, ta stroj v bodoče rabiti.

V vinogradu se je preskusila škropilnica „Hero“ (tvrška Heller na Dunaju). Škropilnica sicer dobro deluje, ima pa brenta premalo vsebino in se vsled premnogokratnega polnjenja potraži preveč časa. Za velikost brente je tudi cena škropilnice previsoka.

Kletarstvo.

Od vinskega pridelka leta 1911 se je prodalo 24 hl po 52 do 72 K. Butelj se je prodalo 206.

Razun tega se je potočilo nekoliko silvanca starejšega letnika v steklenice. Čistovrstna vina letnika 1911 so se pridržala in se imajo svoj čas potočiti v buteljke.

Kakor že omenjeno, je bila letina vsled različnih vremenskih nezgod kvantitativno slaba, tudi kvaliteta nikakor ne zadovoljuje. Vsled hladnega podnebja, kakor tudi vsled poškodbe po toči ni moglo grozdje prav dozoreti. V obče se je sicer našlo v grozdnem soku več sladkorja kot v kvalitetno slabem letniku 1909, toda bilo je tudi kisline neverjetno veliko. Sestava mošta je bila sledeča:

V Trški gorl:	sladkorja v ‰ kloster-neuburške moštne tehtn.	skupna kislina v ‰ ₀₀
Silvanec	15.75	18.0
Rulandec	15.75	18.0
Traminec	15.50	17.6
Zgodnji veltlinec	15.50	15.4
Portugalka	15.50	14.7
Žlahtina (španjol)	15.00	14.0
Beli burgundec	14.50	17.4
Rdeči vrh	14.00	23.0
Zeleni veltlinec	13.75	18.0
Zeleni plavec	13.00	17.8
Kraljevina	12.50	22.5
Rdeči veltlinec	12.00	21.0
Žametna črnina (kavščina)	11.25	21.5
Laški rizling (graševina)	11.00	23.0
Zelenika	10.00	26.0
V Cerovcih:		
Rulandec	16.50	15.5
Žlahtina (španjol)	16.00	13.0
Beli burgundec	15.50	17.3
Silvanec	15.50	15.0
Modra frankinja	15.00	18.0
Rdeči veltlinec	14.00	18.0
Laški rizling (pri kozlovski vzgoji)	14.00	18.0
Laški rizling (rezan na napence)	11.75	18.0
Kraljevina	14.00	21.0
Belina	13.75	18.5
Žametna črnina (kavščina)	13.50	20.0
Zelenika	12.25	26.0
Lipna	11.75	23.0

S trgatvijo se je bilo pričelo 10. oktobra, le portugalka in zgodnji veltlinec sta se že potrgala 24. septembra. Grozdje se je pecljalo z Brüggemannovim strojem.

Pokipel je ves mošt s pomočjo samočistih drožij, katere so se naročile od preskuševališča c. kr. višje vinarske in sadjarske šole v Klosterneuburgu. Mošti so povoljno pokipeli. Po končanem burnem kipenju so se droži vedno zopet pomešale med vino in se je doseglo s tem izdatno zmanjšanje kisline. Pretočila so se mlada vina še le ob novem letu.

Preskusil se je v vinski kleti meh za pretakanje vin (tvrdke Nechville na Dunaju). S to pripravo je mogoče vina tako pretočiti, da se nič ne prezračijo. Ohrani se jim na ta način vsa ogljikova kislina in s tem vsa svežost, ki jo zahtevamo ravno od lahkega dolenjskega vina. Po letošnjem uspehu se utegne ta način pretakanja priporočati tudi v naših razmerah.

Tudi se je preskusil žganjarski kotel domače tvrdke Mesesnel v Vipavi. Med kotlom in kapo je žleb napolnjen z vodo, ki zabranjuje, da alkohol ne more izhlapevati. Kotel se izpraznjuje s tem, da se zvrta. Zaraditega je vse delo priprosto in prijetno in gre hitro od rok. Nabava takega kotla se priporoča že iz gospodarskega stališča.

Parni kotel za ovinjenje vinske posode je služil prav dobro. Posluževali so se ga tudi vinogradniki iz okolice. Ovinilo se jih je 33 sodov.

Sadjarstvo.

Drevesnica. Šolska drevesnica meri 0,45 ha in je namenjena pred vsem za vzgajanje visokodebelnih jablan in hrušk. Zadnji čas raste tudi vedno bolj zanimanje za pritlikovce in se bode radi tega tudi vzgoji pritličnih oblik posvetila večja pozornost. Razmnožuje se le omejeno število vrst, ki se priporočajo za Kranjsko, in posebej za Dolenjsko.

Drevesnica se zasaja spomladi z divjaki, ki se okulirajo meseca avgusta tik tal. Debla se vzgajajo z grmskim divjakom in s čelinijem, katera dasta v kratkem času krepka in trpežna debla. Pri hruškah se rabi v to svrho Weilerjeva moštnica. Debla se vzgajajo brez vsakega skrajševanja (iz terminalnih popov). Veliko škodo sta delala v drevesnici poljska miš in voluhar (krtica).

Iz drevesnice se je oddalo spomladi leta 1912 1322 visokodebelnih jablan, 143 visokodebelnih hrušk in 5 češenj. Pritlikovcev se je prodalo 59. Razun tega se je oddalo še 250 kuten.

V novi oddelek drevesnice se je posadilo 2477 jabolčnih in 615 hruškovih divjakov, kakor tudi 245 kuten kot podlago za pritlične hruške. Avstrijska sadjarska in pomologična družba prepustila je tudi razne podlage za koščičasto sadje, da se njih vrednost

preskusi. Te podlage so sledeče: St. Julien (francoska sliva) marijanska sliva, Touloska damascena in mirabolana (češnjeva sliva) za breskve in marelice, breskveni in češpljevi divjaki za breskve, marelični pa za marelice. Te podlage se imajo primerjati s križankami Dietrich Uhlhom-a in sicer s križankami *prunus cerasifera* × breskva in *prunus cerasifera* × marelica.

Sadni nasadi. Na šolskem posestvu je nasajenih 900 sadnih dreves, večjidel jablan. Pred gradom leži velik sadovnjak z različnimi vrstami jabolk. Ugodnejšo lego ima poljski sadovnjak za gradom, ki je nasajen tudi z jablanami. Pred zelenjadnim vrtom je mladi nasad ananasove renete. Pot iz grada proti Šmihelu je obsajena z jablanami, pot proti napajališču pa z orehi. V nižini med njivami v drevoredu proti Šmihelu oziroma proti Gotni vasi so nasajene hruške-moštnice. Ob škarpi na vrtu so nasajeni hruškovi špalirji, vzgojeni kot francoske- ali Verrier-palmete. Sicer še mlad, toda lep špalirni vrt je pod gradom. Razne vrste hrušk so tukaj ob žici speljane kot Verrier-palmete, U-oblike in kordoni. Na južnovshodni strani grada pa nahajamo mlade breskvine špalirje.

Lep sadni nasad je tudi v Cerovcih. Ta sadovnjak je nasajen z jablanami in deloma tudi s češpljami.

Mraz, ki je nastopil 11. aprila je našel hruške v najlepšem cvetju. Navidezno ni cvetu škodoval, pri natančnejšem opazovanju se je pa lahko dognalo, da so bistveni deli cveta uničeni, četudi je ostal cvetni venec nepoškodovan. Zato tudi ni bilo nobene letine. Tudi cvet češpelj in breskev je uničil pomladni mraz. Jablanam mraz ni škodoval, ker se še niso bile razcvetele. Akoravno so obilo cvetele, se ni posebno dobro oplodil cvet vsled deževnega in hladnega vremena. Vsled tega je bila sadna letina le srednja. Sadje je bilo le srednje veliko, brez tiste žive barve, katera je druga leta značilna za dolenjsko sadje.

Pridelalo se je na Grmu 2000 kg, v Cerovcih pa 1120 kg jabolk.

Raznim škodljivcem, ki so druga leta povzročili poškodbe pri sadnem drevju, ni bilo ugodno vlažno in hladno leto. Listnih in krvavih uši, kakor tudi jabolčnega molja je bilo le malo opaziti. Izredno močno je pa nastopil jabolčni zavijač (*Carpocapsa pomonella*). Lahko se trdi, da je bila dobra polovica jabolk črviva. Razmeroma najbolj je bila prizadeta kanadka. Lovi se te gosenciče na jesen že več let v papirnih pasovih, ovitih okrog debla. Sicer se najde v teh pasovih obilo te golazni, tudi tički so jim v zimskem času pridno za petami, kljub temu pa se ta škodljivec od leta do leta širi. Najbrže nima v naših ugodnih podnebnih razmerah ta mrčes le enega zaroda ampak dva. Vlažno podnebje je tudi pospešilo razvoj sadnega škrlupa (*Fusicladium dentriticum*). Posebno krastava je bila zlata zimska parmena, tako, da ni bilo najti zdravega sadu na tem drevju.

Novi nasadi. Novih nasadov se sicer to leto ni papravilo, uredilo se je pa stare. Izkopalo se je vse slabeje in zanikrno rastoče drevje in nadomestilo z drugim. Uredil se je tudi drevored hrušk-moštnic in deloma izredčil.

V poljskem sadovnjaku se je precepilo vso Rotenhauško lesniko in tako pomnožil sortiment jabolk.

Uporaba sadja. Od pridelanih 3114 *kg* jabolk se je prodalo 345 *kg* po 24 in 30 vin., 166 *kg* jabolk se je še shranilo v sadni kleti, 2600 *kg* pa zmastilo za napravo sadjevca. Nekaj malega se je tudi posušilo. Nakupilo se je nekaj češpelj, katere se je ukuhalo, večinoma pa posušilo, kakor tudi namočilo v svrhu kuhanja slivovke.

Napravilo se je 15 *hl* jabolčnika, kateri je pokipel s pomočjo samočistih drozjij. Mošt iz zrelega sadja je imel 11·22—11·7 % sladkorja (Klosterneuburške moštne tehtnice) in 10·2—11·3 % kisline. Iz 100 *kg* jabolk se je dobilo 58 *l* mošta. Kot se vidi, so bila tudi jabolka letos manj sočna kot druga leta. Iz 500 *l* češpljeve drozge iz leta 1911 se je skuhalo 34 *l* slivovke s 50 % alkohola. Za 1 *l* slivovke se je porabilo 15 *l* drozge.

Suhih češpelj se je dobilo 57 *kg* in razun tega 70 *kg* češpljeve drozge. Kvaliteta tega blaga ni najboljša, ker niso bile češplje v letošnjem letu posebno sladke. Razen tega se je naredilo tudi v učne namene razne konserve in preserve, kakor tudi nekaj brezalkoholnih pijač.

Za napravo mezg se je nabavil kotliček z dvojno steno, med katero se razvija para in je tako vsako pripaljenje izključeno. Kjer se ima izdelovati enake izdelke v večji meri, je nabavo takega kotlička priporočati.

Preskusile so se tudi Geisenheimska (tvrška Waas-Geisenheim) in dr. Ryderjeva sušilnica (tvrška Mayfarth — Dunaj). Dobri sta obe sušilnici; prva je sicer dražja, zahteva pa tudi manj truda in pazljivosti.

Vrtnarstvo.

Na zelenjadnem vrtu, ki obstoji iz glavnega vrta pod gradom (0·53 *ha*) in drugega novejšega vrta pod gnojiščem (0·10 *ha*), se je pridelovala zelenjad s posebnim ozirom na potrebo šolske kuhinje, deloma tudi zaradi prodaje.

Na prednji strani vrta in na jugovzhodu grada so gorke lehe (skupaj 40 oken), ki se rabijo v prvi vrsti za pridelovanje sadik, deloma pa tudi za siljenje zgodnje zelenjadi.

Cvetličnjak in silnica sta namenjena za gojitev, pomnoževanje in prezimovanje najbolj znanih cvetic in lepoticnih rastlin. Za prezimovanje zelenjadi služi posebna prezimna klet.

Dosedanja starejša špargera ob južnem zidu vrta se je izrodila in vsled tega opustila. Nasadila se je nova na eni tabli vrta.

Posadil se je špargelj iz Ivančič (Eibenschützer-Spargel). V bodoče se bode skušalo pridelovati seme in sadike te vrste doma.

V večji meri se prideljuje zelenjad, ki si jo lahko vsak posestnik privoščiti in katera ne zahteva posebnega dela, dragocenih priprav ali pa posebnih dodatkov v kuhinji. Izključno za prodajo se prideljuje špargel in siljena zelenjad iz gorkih leh.

Leta 1912 se je prodalo:

razne zelenjadi za	708·08 K
cvetlic za	570·76 „
semena za	33·44 „
sadik za	99·66 „

Skupaj . . 1411·94 K

Največ se je izkupilo za solato (123 K), kumare (85 K), endivjo (59 K), paradižnike (57 K), strožji fižol (56 K), zeleno (44 K), špargel (40 K), redič (22 K) in drugo.

Pretečeno hladno leto je bilo v obče za razvoj zelenjadnih rastlin skrajno neugodno, posebno ker je zemlja na velikem vrtu precej težka in bolj mrzla. Že deževna spomlad je veliko zakrivila, da so se rastline od vsega početka slabo razvijale. Vsled tega se je skupilo tudi za zelenjad 400 K manj, kot leta 1911., katero leto vsled suše sicer tudi ni bilo za vrtnarstvo ugodno.

Glavni vrt je razdeljen v šest tabel, katere se pognoje vsako drugo leto močno z hlevskim gnojem. Leto vmes se pa gnoji z apnom in se je s tem že zemlja vidno izboljšala. Na teh tablah se zelenjad prideljuje v primernem kolobarju, tako da pride še le tekem let zopet na isto mesto nazaj.

Na neugodni razvoj zelenjadnih rastlin so uplivali tudi razni škodljivci, katerih ni bilo nič manj kot druga leta kljub neugodnim podnebnim razmeram. Bolhe (*Haltica oleracea*) so delale posebno veliko škodo na sadikah zeljnatih rastlin. Skušalo se jih je uničiti s škropljenjem tobačnega izvlečka. Še bolj se je obneslo lovljenje teh hroščev v jutranjih urah s petrino (gosenično lepilo), ki pa ne sme biti prerodka. Za lovljenje se je porabljal z najboljšim uspehom tudi lepilni papir za muhe. Škoda klunotajev (*Ceutorhynchus sulcicollis*) je bila posebno znatna na kolerabi. Zgodnjo kolerabo so popolnoma uničili, ker se je razvijala vsled hladnega vremena le počasi. Zelo občutne so bile tudi poškodbe strun (*Agriotes segetis*) na solati in kolerabi. Na sedanji špargeri lansko leto dognana uš solatnih korenin (*Trama troglodytes*) se je razširila na sosedno tablo. Treba bode paziti, da se ne razpase po celem vrtu.

Palež na paradižnikih (*Peronospora infestans*) je bilo kljub večkratnemu škropljenju z modro galico le težko preprečiti. Tudi pri fižolu se je vsled vednega dežja le težko zabranila rja z istim sredstvom. Rja kumar (*Plasmopora cubensis*) se je pa v večji

meri opazila le na rastlinah, ki so plezale po zemlji. Pri rastlinah, speljanih po latnikih, se je zabranila ta bolezen z modro galico.

Nekaj zelenjadi se je v učne namene konserviralo, pred vsem stročji fižol, grah, paradižniki in špargeljni (beluš).

R. Zdolšek.

Gozdarstvo.

Gozd v Podljubnem meri 9·34 *ha*. V novem delu gozda, ki se je lani prikupil, so se postavili mejniki. Ta del gozda se je deloma očistil in pripravil za nov nasad smrek. V starem delu gozda, ki je nasajen s samim smrečjem, je bilo mnogo dela s čiščenjem mladih nasadov in s podsajanjem. Za podsajanje se je porabilo 4000 sadik, katere je podarila c. kr. deželna vlada iz gozdne drevnice v Bršljinu.

Gozd na Vrhovskem meri 8·63 *ha*. Na tistem delu gozda, ki se je pred leti posekal za drva, je gosto, bujno smrečje, ki se je to leto pod nadzorstvom c. kr. gozdnega komisarja J. Urbasa zredčilo, mestoma pa očistilo od vmes rastočih brez in drugega plevela. Ostali del gozda, poraščen z listovci in mestoma s smrekami se je porabil za užitek, deloma za pridobivanje potrebnega nastilja deloma za dobavo potrebnega lesa za gospodarske potreščine. V tem delu gozda so se posekale tudi potrebne smreke za napravo nove kolarnice (šupe) na Grmu in male šupe in drvarnice v Cerovcih.

Stranske panoge gospodarstva.

Perutninarstvo.

Z uredbo nove kurnice v letu 1910 se je moglo primerjati obe pasmi, sulmtalsko in laško jerebičarko glede njih užitka in sposobnosti za naše razmere. Kar se tiče nesnosti, sulmtalska pasma ni slaba jajčarica, ker je znesla v prvej dobi 153 jajc s povprečno težo 58 g, med tem ko je znesla najboljša laška jerebičarka 148 jajc s povprečno težo 59 g. Jarce obeh pasem so začele nesti s sedmimi meseci in so nesle celo zimo, dokler ni pritisnil za par dni hud mraz.

V začetku leta je imela šola 30 petelinov, 87 kokoši in 7 rac. Tekom leta se je izvalilo 156 piščet in 19 rac, od katerih se je prodalo nekaj za plemo, nekaj pa obdržalo doma za popolnitev rodov pri enem in drugem plemenu.

Da se razširi perutninarska postaja, bo kupila šola s prihodnjim letom tudi nekaj gosi endemskega plemena, ki se odlikuje po velikej postavi in po belem perju.

Ob koncu leta je ostalo 8 petelinov, 77 kokoši, 11 piščet in 6 rac.

Vse kokoši in race so znesle skupaj 8079 jajec (od teh je bilo 420 račjih) in sicer največ meseca marca (1141), najmanj pa meseca oktobra (247). Od teh se je prodalo 7385, porabilo za valenje 320, za krmljenje piščet 313 jajc, tako da je ostalo koncem leta 61 jajc. Odbrana jajca za valenje so se prodajala kokošja po 20 v, račja po 30 v, neodbrana pa po tržni ceni.

Kunčja reja.

V začetku leta je imela šola 5 samcev, 2 samici in 7 mladičev velikega belgijskega plemena, tekom leta je prirastlo 25 mladičev, ki so se deloma prodali, deloma pa obdržali za rejo. Koncem leta je imela šola vsega skupaj še 9 živali. Preko zime so ostali na istem prostoru kakor po leti, namreč prosto pod streho v svojih hlevčkih, ne da bi jim mraz kaj škodoval.

A. Planinšek.

Cebelarstvo.

Leta 1912 je bilo za čebelarstvo vsled obilega deževja v občē neugodno. V vinorodnih krajih Dolenjske, kjer so zgodaj sejali poletno ajdo, tam so čebele prav dobro uspēle, tako da so se posamezni čebelarji pohvalili s prav obilnim pridelkom, medtem ko so drugod čebele malo nabrale. V šolskem čebelnjaku se je v tem letu čebelarilo s sledečin vspehom: Prezimile so čebele ugodno. Od srede aprila se jih je špekulativno krmilo. Prvi roj je bil 15. maja. Vseh rojev je bilo 32; najtežji je tehtal 3·8 kg. V Žnidaršičeve panje se je vsadilo 6 rojev, ki so se prav dobro razvijali. Ob ajdovi paši je bil največji dnevni donos 2 kg, vendar se je vreme kmalo poslabšalo, tako da se ta paša ni mogla izkoristiti. V jeseni so se čebele združile, odvzelo se je 200 kg iztočenega medu v satovji. Voska se je napravilo 9·4 kg. Za prihodnje leto je ostalo še veliko lepih satnikov. V prezimovanje se je pustilo 26 močnih panjev, med njimi 6 Žnidaršičevih.

A. Lapajne.

Vrboreja.

V starem vrbišču, ki se opusti s prihodnjim letom, so se pridelane šibe porabile za pletenje košev. Istotako se je porabil pridelek novega vrbišča, ki se nahaja sedaj pod drevesnico, za pletenje košev. Novo vrbišče kakor tudi nasad ob Težkem potoku se je moralo mestoma posaditi.

Za pletenje košev se je priredil na šoli poseben tečaj, ki ga je vodil pletarski učitelj Franc Janež iz Dolskega in katerega so so se udeležili učenci letne šole in II. zimskega tečaja. Učenci so

izdelali v tem tečaju košarice za pošiljanje sadja, grozdja, jajc, potem košarne, jerbare in nahrbtnne koše. Učencem je šlo delo spretno od rok. Ker je pletenje košev in košarn važna hišna obrt za mnoge naše kraje v zimskem času, se bodo ti tečaji redno vsako leto prirejali.

Gospodarsko poslopje.

Tudi to leto je šola priredila nekaj novih prostorov in zgradb v gospodarske svrhe. Tako se je pred vsem priredila nova sadna klet, ki ima betonirana tla, potrebno ventilacijo in namenu primerne police. Prostor pred sadno kletjo (predklet), kjer je sadni mlin in druge sadjarske potrebščine, se je tudi betoniral in na novo opremil. Istotako so se betonirala tla v kleti za vinske stiskalnice.

Priredila se je dalje sušilnica za perilo učencev, napravila šupa in drvarnica v Cerovcih in pripravilo potrebno gradivo za napravo nove kolarnice (šupe) na Grmu.

Priredil se je tudi potrební pašnik za mlado goved na Gričih in oskrbelo potrebne žične ograje, ti delé pašnik na tri dele, tako da se s pašo lahko menjava.

Za vspešno rejo rac se je napravil majhen bazen iz betona.

Gospodarski inventar.

Gospodarsko orodje in oprava se je tudi pomnožila v tem letu. Sadna sušilnica se je opremila z Geisenheimsko potno sušilnico in z dr. Ryderjevo sadno sušilnico. V sadno kuhinjo smo dobili parni kotliček za ukuhavanje sadja, en mlin za jagodičevje, šest strojev za lupljenje sadja, omaro za sadne konzerve, potrebne police in razne potrebščine za konzerve (kozarce, pušice itd.)

V prostoru pred vinsko kletjo (predklet) se je postavil nov žganjarski kotel (od Mesesnela v Vipavi). Za vinsko klet se je nabavilo eno stojalo za degoržiranje butelk.

Poljedelsko orodje se je pomnožilo za en obračljivi plug in za celo garnituro različnih delov k Zakovemu plugu. Napravil se je tudi nov žitni predal za spravljanje žita pod streho.

V Cerovcih se je postavil kotel z železno pečico za perilo viničarskih vajencev.

